

SZOMBATHELYI MAROS ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

SZOMBATHELYI MAROS ÓVODA

Intézmény OM-azonosítója:

Készítette a nevelőtestület bevonásával:

Purgainé Somogyi Andrea

igazgató

Szombathely, 2023.12.21.

Legitimációs záradék

Fenntartó nevében

Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének Kulturális, Oktatási és Civil

Bizottsága a Szombathelyi Maros Óvoda .....című

Pedagógiai Programját .....10/2024. (1.23.).....számú határozatával
jóváhagyta.

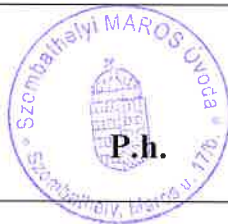

Dr. László Győző

alpolgármester

Szombathely, 2024.01.024.

A dokumentum jellege: nyilvános

TARTALOMJEGYZÉK

1. Az óvoda jellemző adatai	6
1.1 Gyermekképünk	8
1.2. Óvodaképünk.....	9
2. A pedagógiai program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei...	10
2.1. Az óvoda személyi feltételei	10
2.2. Az óvoda tárgyi feltételei	12
3. Óvodánk nevelési terve	14
3.1. Óvodánk nevelési funkciói és céljai.....	14
3.1.1. Óvodánk funkciói	14
3.1.2. Óvodai nevelésünk céljai.....	14
3.1.3. Óvodai nevelésünk alapelvei.....	17
3.2. Óvodánk nevelési feladatai	28
3.2.1. Az egészséges életmód alakítása.....	28
3.2.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az érték orientált közösségi nevelés.....	31
3.2.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	36
3.3. Beszoktatás	38
3.4. Az óvodai csoport szerkezete	39
3.5. Az óvodai élet megszervezése.....	39
4. Óvodai élet tevékenységformái.....	42
4.1. Játék	43
4.2. Kiemelt szerepet kap a környezet megismerésére nevelés és a mozgás ...	49
4.3. Verselés, mesélés.....	58
4.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	62
4.5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	65

4.6. Mozgás	69
4.7. A külső világ tevékeny megismerése	72
4.7.1. Környezettudatos megatartás megalapozása - fenntarthatóságra nevelés	78
4.8. Munka jellegű tevékenységek	80
4.9. Tevékenységben megvalósuló tanulás	83
5. Fejlődés jellemzői óvodáskor végére	89
5.1. Az óvodai csoportok és a gyermek fejlődésének ellenőrzése és értékelése	97
6. Az óvoda hagyományos ünnepei és egyéb rendezvényei	99
7. Az óvoda kapcsolatai.....	101
8. Sajátos feladatok, speciális szolgáltatások	105
9. Az ellenőrzés és értékelés rendszere	106
10. Az óvodások jogi védelme	109
11. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek	114
11.1. A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása	114
11.2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek.....	117
11.3. Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése.....	118
11.4. Tehetség és képességkibontakoztatás feladatai.....	120
11. Programbeváltás	123
12. Érvényességi rendelkezés.....	124

A PEDAGÓGIAI PROGRAM JOGSZABÁLYI HÁTTERE:

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról - 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2023.évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 277/1997. (XII.22.) kormányrendelet a pedagógus – továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

Törvények

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról

- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Kormányrendeletek

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2016/679. számú rendelet - Európai parlament és a Tanács (EU) általános adatvédelmi rendelete, GDPR- törvény Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény végrehajtásáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiaiszakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról Irányelv: A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásának irányelve

A pedagógiai program tartalmát befolyásoló további dokumentumok:

- Az óvoda Alapító okirata

1. AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az óvoda hivatalos elnevezése: Szombathelyi Maros Óvoda

Az óvoda címe, elérhetősége: 9700 Szombathely, Maros utca 17/B

Tel: 06-94/505-800

06-205032135

Az óvoda fenntartója: Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzat

Képviselő – testülete

9700 Szombathely, Kossuth Lajos utca 1-3.

Tel: 06-94/520-100

Az óvoda működési száma, kelte: 663632

2012.06.16.

Az ONOAP alapján készítettük el pedagógiai programunkat. Programunk alapelve, hogy a gyermekek, szüleik, a fenntartó és az óvodánk összes dolgozója igényeinek megfeleljen.

A helyi sajátosságokból adódóan kiemelten kezeljük a mozgást, és a külső világ tevékeny megismerésére nevelést.

A gyermek mozgása fejlődésének alapját képezi. Kultúránk elemei saját aktív tevékenysége által válnak a gyermeki világkép részévé. Célunk aktív, öntudatos, tevékeny gyermekek nevelése. Segítőkészen állunk a családok mellé, azonban nem vitatjuk a családok elsődleges szerepét, és jogát a gyermek nevelésében.

Óvodai nevelésünkkel a családi nevelés kiegészítését tartjuk szem előtt.

Óvodai nevelésünk funkciói: óvó-védő, nevelő-személyiségfejlesztő és érzelmi-szociális jellegű.

Óvodánk négy csoportos, ebből adódóan családias légkör alakult ki. Csoportjaink általában vegyes összetételűek. Óvodánk messze a város zajától, ugyanakkor ingergazdag, fás, ligetes környezetben épült. Minden megtalálható, illetve könnyen megközelíthető, ami egy 3-7 éves gyermek számára fontos. Ezekre a környezeti adottságokra építve valósítjuk meg pedagógiai programunkat. A gyermekek érdeklődésére támaszkodva a tapasztalatgyűjtések egész sora áll előttük. A gyermekek tevékenységi vágya, utánzó képessége segít bennünket, óvodapedagógusokat abban, hogy a látottak, cselekvés és tevékenység formájában visszatükröződhessenek. Változatos tevékenykedtetéssel válik valóra elképzelésünk a gyermekek számára, nyüzsgővé, vidámmá óvodásaink élete.

Óvodánkat zöldövezet veszi körül: arborétum, Gyöngyös-patak, kiserdő. Ezek közelsége határozza meg a külső világ tevékeny megismerésére nevelésünk feladatait. Óvodánk ligetes udvara és felszereltsége, valamint az előbbieken leírt környezet adja a lehetőséget a sokoldalú mozgás fejlesztésére.

Távlatokban gondolkodunk, de valóságos fejlesztési eredményekre törekszünk az adott életkorhoz illő testi, szellemi harmónia megteremtésére. Óvodapedagógusaink felkészültsége, személyes példája biztosíték arra, hogy úgy vezessük el a gyermeket az iskola küszöbéig, hogy az új feladatokra felkészült, alkalmas legyen, s közben boldog gyermekkorát megőrizhesse.

Az óvodai nevelésünk pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indulunk ki, hogy az óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul; az egyenlő hozzáférés biztosításával;

A gyermeket – mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Az alapprogram szerint az óvodai nevelésünkben érvényesülhetnek a különböző – köztük innovatív – pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széleskörű módszertani szabadságának érvényesülését, azonban megkötéseket csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Óvodánk 100 férőhelyes. Gyermekeink fejlesztése 4 csoportban folyik. Az óvodai csoportok maximális létszáma: 25 fő. Minden csoportszobához önálló mosdó és öltözőhelyiség tartozik. Nevelőszobánkban biztosítottunk helyet az alapprogramunkhoz kapcsolódó fejlesztő tevékenységek részére. Óvodánk szakmai és gazdasági irányítása külön irodahelyiségekkel van biztosítva. A gyermekétkeztetés helyileg megoldott olyan formában, hogy konyhánkat az ELAMEN Zrt. bérli.

Óvodánk udvara tágas, fás, füves, dombos, mely megfelelő mozgáslehetőséget ad óvodásaink számára. Tagoltsága biztonságos játékot tesz lehetővé. A kor és programunk követelményeinek megfelelően folyamatosan történik az udvari játékok cseréje, és udvarunk szépítése. Nyár folyamán az udvari zuhanyzó kihasználásával növelni tudjuk gyermekeink fizikai erőnlétét.

1.1 Gyermekképünk

Intézményünkben olyan gyermekeket nevelünk, hogy képessé váljanak az önmegvalósításra, amely elősegíti, hogy kellő önbizalommal rendelkezzenek az előttük álló feladatok teljesítéséhez. A természetes mozgásokra építve az óvodáskor végére rendelkezzen korának megfelelő mozgáskultúrával. Pozitív érzelmi viszonyal forduljon a természeti és társadalmi

környezetéhez, védje értékeit. Az anyanyelv közegén át tudjon emberi kapcsolatokat teremteni, azokat helyesen kezelni, és kommunikálni.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerülve a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítve a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

1.2. Óvodaképünk

Óvodai nevelésünk biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Nevelésünkkel közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvodánk tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

A gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.

Nevelésünkkel lehetővé tesszük és segítjük a gyermek személyiségfejlődést, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.

Az óvodai nevelésünkben alkalmazott pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak.

Az óvodai nevelési alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk a mással nem helyettesíthető szabad játékról; e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi tárgyi környezetről.

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig.

2. A PEDAGÓGIAI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEI

2.1. AZ ÓVODA SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Intézményünk fennállása óta igyekszünk rugalmasan alkalmazkodni a fenntartói és szülői igényekhez. Városunkban elsőként próbálkoztunk a reformpedagógia bevezetésével (Freinet) két csoportunkban. Időközben a nevelői állományban bekövetkezett személyi változások nem tették lehetővé a program folytatását (nyugdíjazás), azonban az itt elért eredményeket további munkánkban hasznosítottuk.

Az óvodai nevelés a gyermekek neveléséhez szükséges, teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy az óvoda teljes nyitva tartása alatt lehetőleg az óvodapedagógusok felügyelik, nevelik a gyermeket. Reggel 8 előtt és délután, amennyiben nincs nevelési, fejlesztési foglalkozás, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő is felügyelhet rájuk. A dajkák megfelelő képesítése lehetővé teszi, hogy munkájukkal tudatosan segítsék az óvodapedagógusok munkáját. Az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak munkájának is hozzá kell járulnia az óvodai nevelés színvonalas működéséhez.

Ön- és továbbképzés tervezett programja: önképzésünk a pedagógiai folyóiratok folyamatos tanulmányozásában, az ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ valamint az OH által szervezett továbbképzések és előadások látogatásában valósul meg. Ha lehetőség nyílik országos szintű továbbképzésre, egy-egy fővel képviseltetjük nevelőtestületünket.

Belső továbbképzési rendszerünkben fő helyet foglalnak el a munkaközösségek. Ezek működése gyakorlati és elméleti síkon valósul meg.

Óvodánk fennállása óta folyamatosan működnek szakmai munkaközösségek, amelyek segítik az óvodapedagógusok munkáját, s egyben szakmai-, és önképzést is jelentenek. Óvodánkban 2 munkaközösség működik, 3 évenként újabb nevelési területet kiemelve, áttanulmányozva elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt.

Nevelési értekezletek: 4 alkalommal óvodánkon belül, és más óvodákkal együtt tapasztalatcsere lehetőségének kihasználásával, illetve meghívott előadók segítségével szervezzük. A továbbképzéseken részt vevők beszámolója alkalomszerűen történik.

Az egy csoportban dolgozó óvónők közösen készítik el a csoportra vonatkozó kötelező írásbeli munkájukat. A nevelőtestület a jogszabályban rögzítettek alapján a következő írásos munkákat végzi: csoportnapló, felvételi és mulasztási napló, személyiséglap.

Óvodánk hagyományainak őrzése elősegíti a jó munkahelyi légkör kialakítását. Az óvodapedagógus párok kialakításánál figyelembe vettük a szakmai felkészültséget, a pályán eltöltött időt, s hogy egyéniségükkel kiegészítsék egymás munkáját.

2.2. AZ ÓVODA TÁRGYI FELTÉTELEI

Tárgyi adottságok	
Csoportszoba	4
Gyermeköltöző	4
Közlekedő folyosó - aula (mozgásfejlesztő helyiség)	1
Nevelői szoba (Logopédiai fejlesztő helyiség)	1
Fejlesztő és nyelvi szoba	1
Udvar	1

Óvodánkban hangsúlyt fektettünk arra, hogy olyan játékokat, eszközöket alkalmazzunk, melyek nem okoznak balesetet, és megfelelnek az ezzel kapcsolatos óvó rendszabályoknak. A gyermekjátékok biztonságáról szóló 38/2011. (X.5.) NGM rendelete szerint. A játék legyen rendeltetésszerű, a gyermek szokásos viselkedését figyelembevevő, előrelátható használata során ne veszélyeztesse a gyermek vagy harmadik személy biztonságát.

Csoportszobáinkra a tisztaság, a helyi sajátosságainknak megfelelő esztétikus és ízléses elrendezés, díszítés jellemző. Óvodásaink mozgásigényének kielégítésére az aulában tornaszobát alakítottunk ki, ahol a balesetmentes mozgást sportpadló biztosítja. A meglévő tornaszereinket és mozgásfejlesztő eszközeinket folyamatosan bővítjük.

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. A nevelési célok megvalósításához elegendő játékszer, fejlesztő -, és audiovizuális eszköz áll a gyermekek és az óvodapedagógusok rendelkezésére.

Az óvodánk udvarán kiskert, homokozó, mozgásfejlesztő játékok vannak, melyek a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálják, megfelelnek az óvodások méreteinek, és biztosítják egészségének megőrzését. Továbbá lehetővé teszik mozgás- és játékgigényük kielégítését.

Alkalmazható eszközök kiválasztásának szempontjai

- Feleljen meg a 3-7 éves korosztály, ezen belül az egyes korcsoportok és egyének fejlettségi szintjének.
- A játékok minősége feleljen meg a törvényi előírásoknak.
- Fejlessze a gyermekek esztétikai érzékét
- Alkalmasak legyenek az értelmi képességek differenciált fejlesztésére.
- A gyermekek részképességeinek fejlődését segítsék elő.
- Felhasználhatóságukat a többoldalúság jellemezze.
- Feleljen meg a gyermekek speciális mozgásigényének.
- Fejlessze az óvadás finommotorikus mozgásait.
- A gyermek térészlelését alakítsa.
- Javítsa emlékezőképességüket.
- Segítse elő a figyelemösszpontosítást.
- Gazdagítsa képzeletüket.
- Adjon lehetőséget problémamegoldó gondolkodásra.
- A gyermekek megfigyelőképességét tökéletesítse.
- Az érzelemvilágát gazdagítsa, tökéletesítse.
- Járuljon hozzá a társak egymáshoz való kapcsolatának kialakulásához és elmélyítéséhez.
- Biztosítsa a gyermek ismereteinek bővülését.
- Adjon módot a mozgáskoordináció fejlődésére.

3. ÓVODÁNK NEVELÉSI TERVE

3.1. Óvodánk nevelési funkciói és céljai

3.1.1. Óvodánk funkciói:

- Óvó-védő
- Szociális
- Nevelő-személyiségfejlesztő

3.1.2. Óvodai nevelésünk célja

Óvodai nevelésünk célját az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítését, gyermeki személyiségük kibontakoztatását az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével határozzuk meg – az iskolai életre alkalmassá fejlesztve.

Általános nevelési célunk

Sokoldalú személyiségfejlesztés. A gyermek fejlődő személyiség, ebből adódóan feladatunk a sokoldalú fejlesztés a nevelés egész területén. Az iskolai életmódra való alkalmasság feltétele, hogy tudatosan és tervszerűen alakítsuk a szociális és értelmi képességeket. Optimális kapcsolat kialakítása a családdal, és a nevelés kiegészítése érdekében a tágabb társadalmi környezettel. A speciális szükségletek kielégítése is hozzájárul a személyiségfejlesztéshez.

Célunk a hátrányokkal küzdő gyermekek és családjaik segítése, különös tekintettel a veszélyeztetett, valamint a sajátos bánásmódot igénylő gyerekekre.

Célunk, hogy az óvodapedagógusok és a munkájukat segítőik tudásuk legjavát adva, ismereteik folyamatos bővítésével neveljék és fejlesszék a gyerekeket.

Célunk, a szülők részvételének minél sokrétűbb biztosítása.

Helyi adottságokból és igényekből fakadó nevelési célunk

A külső világ tevékeny megismerése és a mozgás nemcsak célunk, hanem eszközünk is a személyiségfejlesztésben. Továbbá célunk, a helyi sajátosságainkból adódó nevelési feladatok sokoldalú megvalósítása.

A testi – lelki szükségletek kielégítése területén:

- Biztosítjuk a megfelelő mozgásteret és eszközöket a fizikai szükségletek kielégítéséhez.
- Játékos mozgások által hozzájárulunk edzettségük és testi képességeik fejlesztéséhez, mozgáskultúrájuk kialakításához.
- A fentiekhez lehetőséget egyrészt az aulában kialakított tornahelyiséggel, másrészt udvarunk felszereltségével, valamint környezeti adottságainkkal biztosítjuk.
- Lehetőséget adunk, hogy az óvodában elsajátított mozgásformákat óvodán kívül is gyakorolják, hogy idegen környezetben is biztonságosan mozogjanak óvodásaink.
- Az évszakra jellemző sporttevékenységekkel a város intézményeiben (uszoda, műjégpálya) ismerkedhetnek a gyermekek.
- A város által szervezett sportrendezvényeken képviseltetjük óvodánkat.

Érzelmi fejlődés területén:

- Észrevetetjük környezetünk szépségeit.
- Felhívjuk figyelmüket, hogy óvják a természetet.
- Kialakítjuk igényüket környezetük széppé tételére és tisztaságának megőrzésére.
- Játékos mozgásokat végeztetünk szociális viselkedési minták átvételére, mint az együttműködés, barátságosság, őszinteség, segítőkészség, igazságosság, versenyszellem.

- Szervezett programokkal, színes tevékenységi formákkal pozitív érzelmi viszonyt alakítunk ki a szülőföld, az itt élő emberek, a hazai táj, a helyi társadalmi- és néphagyományok, szokások és a tárgyi kultúra értékei iránt.

Értelmi fejlődés területén:

Kialakítjuk a gyermek és környezete közti kapcsolatrendszer: érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, kreativitás fejlesztése a környezet megismerésén keresztül.

- Biztosítsunk olyan tevékenységeket, amelyek a társadalomban létező mesterségek folyamataiba adnak bepillantást, s gyakorlásuk által hozzájárulnak képességeik fejlődéséhez: viaszolás, gyöngyfüzés, fonás, varrás, tojásfestés, mintázás.

Kiinduló pontnak tekintjük a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása.

- Játékos mozgásos tevékenységeken keresztül biztosítjuk a sokoldalú érzékszervi tapasztalás lehetőségét: tér-, formaészlelés, alak – forma állandóság, testséma, irányok, egyensúly.
- Játékos mozgásokon keresztül az ember és környezete közti kölcsönhatás felfedeztetése, a vizuális memória, fogalomalkítás fejlesztése.
- Az idegen nyelvvel való ismerkedés feltételeinek megteremtése.

Szociális fejlődés területén:

- Törekszünk a felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek közti érzelmi kötődés kialakítására: együtt rácsodálkozás a világ szépségeire, közös élmények utáni beszélgetések, játékok.
- Felébresztjük kíváncsiságukat a szociális és tárgyi környezet megismerésére.
- Élményeken és tapasztalatokon keresztül megérezzetjük, hogy az ember a természet elválaszthatatlan része.

- Közös mozgások által erősítjük a társas kapcsolatokat.
- Mozgásos képességeinek megismerésével segítjük éntudatának fejlődését.
- Új ismeretek nyújtásával bővítjük szókincsüket (látogatás a Falumúzeumba: harangláb, zsúptető, lóca stb.).
- Az óvoda szűkebb környezetében lévő intézmények nevét ismerjék, tudják megnevezni, funkciójával kapcsolatba tudják hozni.
- Biztosítjuk, hogy otthoni élményeikről bátran, szívesen beszéljenek.
- A néphagyományok felelevenítésével bővítjük szókincsüket (locsolkodás, betlehemezés stb.).

3.1.3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK ALAPELVEI

- Óvodai nevelésünkkel hozzájárulunk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásához.
- Az óvodai élet egésze során a gyermeket, mint legfőbb értéket szeretettel és megbecsüléssel vesszük körül.
- El kell fogadtatnunk, hogy csak kellően felkészített, alapvető szociális együttélésre alkalmas, stabil érzelmi háttérrel rendelkező gyermekeket tudunk a tőlünk elvárt módon fejleszteni, iskolára felkészíteni. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik.
- Nevelő-fejlesztő munkánkban a játékot elsődleges és legfontosabb tevékenységnek, valamint módszernek tekintjük a gyermekek fejlesztésében, önmegvalósításában; ehhez nélkülözhetetlen spontán játékát kísérő támogató, biztató, elfogadó nevelői magatartásunk.

- A sokoldalú mozgásfejlesztésen keresztül elősegítjük az értelmi és szociális képességek alakulását, testi képességek fejlesztését, egészséges életmódra nevelést.
- A természeti és társadalmi környezet szeretetére és védelmére neveljük óvodásainkat olyan tevékenységi ismeretszerzési lehetőségekkel és mintaértékű tetteinkkel, amelyek útján pozitív érzelmi viszonyt és pozitív viselkedési formákat alakítunk ki.
- Az anyanyelvi nevelés és a kommunikáció óvodai nevelésünk minden területén kiemelt jelentőségű, mert az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését.
- A munkajellegű tevékenység, mint a személyiségfejlesztés egyik fontos eszköze jelenik meg a gyermekek óvodai életében: e tevékenység közben tapasztalatokat szereznek az eszközök használatáról, fejlődnek akarati tulajdonságaik, önbizalmuk, társas kapcsolataik.
- Nyugodt, biztonságos óvoda élet megteremtésével hozzájárulunk óvodásaink pozitív erkölcsi tulajdonságainak, akaratának fejlődéséhez (együttérzés, önzetlenség, segítőkészség, önállóság, feladattudat).
- Emocionális alapon fokozatosan fejlesztjük ki azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válnak a másság elfogadására, a másokkal való törődésre. Személyes példaadással megismertetjük és gyakoroltatjuk a társas együttéléshez szükséges magatartás szokásait, szabályait.
- Az óvodai élet során a társas kapcsolatokat úgy alakítjuk, hogy pozitív érzelmi töltés jellemezze és segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és éntudatának alakulását, teret engedve énérvényesítő törekvésének.
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedését élménysarok (mesesarok, beszélgetőkör) biztosításával is segítjük az egyéni fejlődési ütem szem előtt tartásával.

- Differenciáló pedagógia segítségével az óvodapedagógus olyan tudatos fejlesztő tevékenységet végez, amely segíti az átlagtól eltérő személyiségjegyekkel rendelkező gyermeket a konstruktív életvezetés elsajátításához.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó óvodai nevelés keretében biztosítani kell a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átöröklését.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

Gondozás:

Óvodánk – mint nevelési intézmény – a hét éven aluli gyermekek szeretetteljes gondozására, az egészséges életmód jó szokásainak kialakítására vállalkozik. Megerősíti, és szükség szerint pótolja azokat az elemi szokásokat, amelyeket a család értékrendje alakít ki a kisgyermekekben.

Feladatok:

- A helyes életritmus, a gondozás központi kérdése, mivel a gyermek testi és szellemi fejlődésének feltétele. A családdal közös kialakítást igényel. A napirendünkkel helyes életritmusra alapozott jó szokásrendszer kialakulását biztosítuk.
- Testi szükségletek terén tartsuk szem előtt, hogy a testi szükségletek civilizált kielégítése mindennek előtt való.
- Szolgáljuk a gyermekek egészségének védelmét, és működünk közre az ápolási szokások alakításában.
- Adjunk tanácsot a szülőknek, hogy a gyermekek öltözete az óvodai élet tevékenységeinek megfeleljen.
- Alakítsuk ki a gyermekek igényét, hogy az időjárásnak megfelelően öltözködjének.

- Mozgásos tevékenységekkel biztosítjuk, hogy a mozgás a gyermek szokásrendszerébe épüljön be.
- Törekedjünk az évszakok adta lehetőségek szabadban történő minél többoldalú kihasználására.
- Az egyes gyermekek alvási szokásait figyelembe véve tegyük lehetővé a nyugodt pihenést.
- A helyes szokásrendszer kialakításával érjük el, hogy a gyermek az önkiszolgálás különböző műveleteit el tudja végezni.

Tevékenység területei

Testi szükségletek:

Az egészséges életmódra nevelés, az értelmi és szociális fejlődés terén különböző feladatokban valósul meg:

- Fokozza az edzettséget, teherbíró képességet, segíti fizikai fejlődését.
- A tevékenységek után szükség szerint kezet mos.
- Ebéd után rendszeresen fogat mos, és a tisztasági eszközeit rendben tartja.
- Hajukat megfésülik, a papírzsebkendőt a higiéniai követelményeknek megfelelően használják.
- Cipőjüket megkötik.
- Önállóan öltöznek és vetkőznek.
- Holmijaikat szükség szerint rendben tartják.
- Csendben étkeznek, az evőeszközöket kulturáltan használják, figyelmet fordítanak az esztétikus terítésre.
- A családok felajánlásából (gyümölcs, zöldség) készítenek ételeket, amit el is fogyasztanak.
- Az önmagukkal kapcsolatos teendőket biztonságosan ellátják
- Az óvoda és környéke adta jó lehetőségeket (arborétum) maximálisan kihasználják.

Sétálnak, kirándulnak, fára másznak

Fejlődés jellemzői

- Önállóan használják a tisztálkodási eszközöket és rendben tartják.
- A zsebkendőt helyesen használják.
- Önállóan öltözködnek, holmijukat hajtogatva helyére teszik.
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- Kulturáltan viselkednek és étkeznek.
- Teljes önállósággal látják el magukat, mindennapi szükségleteiket kielégítik.
- Észreveszik az elvégzésre váró feladatokat, ami a környezetükben adódik.

Módszertani alapelvek

- Legyen mód a nap minden szakában a testápolásra.
- Tegyük lehetővé, hogy a gyermek a nap folyamán a szükségének megfelelően öltözzön.
- Segítsük a gyermeket az étkezés során a kulturált viselkedés kialakításában.
- Adjunk teret a gyermeknek az önkiszolgálás során a teljes önállóságra.
- Biztosítsuk a nyugodt légkört a pihenéshez.

Kapcsolatok más nevelési területekkel

- Legsorosabb kapcsolata az anyanyelvi neveléssel van, mivel a tevékenységek során itt kerül legközelebbi kapcsolatba az óvónő-gyermek, és a gyermek-gyermek egymással.
- A következő kapcsolata a testi neveléssel van, mert a mozgás és a testedzés a testi nevelés szerves része.
- Továbbá kapcsolatban van a környezet megismerésére neveléssel, miután a környezetismereti témák feldolgozása során ismerkedik meg a testével kapcsolatos fogalmakkal (orvos munkája, testrészek, érzékszervek stb.). Kapcsolatban van még azért is,

mert a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásai a külső világ megismerése során alakul ki.

A gyermekek a játékot támogató, mesélő óvónő segítségével tapasztalják a belső és külső világ elválasztásának egymásra hatását, a disszonanciát és a harmóniát. Eközben főként önmagukat tanulják és a környezettel ismerkednek. A 7 éven aluli gyermek legnagyobb teljesítménye az anyanyelv elsajátítása a befogadó és beleérző figyelem segítségével.

A közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel.

Az alapprogram meghatározza az óvodák funkcióit. Ezek az óvó-védő, érzelmi-szociális, nevelő és személyiségfejlesztő funkciók.

Óvodánkban gondozzuk, ápoljuk, védjük gyermekeinket.

Az óvodába kerülő gyermekek rendelkeznek már otthonról hozott alapvető higiénés szokásokkal, melyeket az óvodai szokásokkal megerősítünk és kibővítünk. Ezeket egész nap gyakoroltatjuk példamutatással, s a helytelenül kialakult szokásokat kijavítjuk. A kialakult napirend betartásával is az egészséges életmódra nevelünk.

Az egészség megőrzése érdekében naponta biztosítjuk a nyugodt pihenést. Az óvodai étrendet kiegészítjük vitamin- és gyümölcsnapok beiktatásával. A gyermekek egészséges fejlődéséhez biztosítjuk a kulturált környezetet, a többszöri szellőztetést, növények elhelyezését a csoportszobákban, megfelelő hőmérsékletet a foglalkoztatókban. Ügyelünk arra, hogy az őket körülvevő tárgyak, eszközök balesetmentesek legyenek, illetve ennek érdekében megtanítjuk őket azok célszerű használatára.

A változatos tevékenységek, a mozgásos játékok a tornaszobában, a szabadban biztosítják a gyermek testi-lelki egyensúlyát. Éppen ezért alapprogramunk kiemelt része a mozgás, mely elősegíti az összerendezett, harmonikus mozgás fejlődését és mozgásigényük kielégítését.

Ennek érdekében folyamatosan bővítjük a mozgásfejlesztő eszközeinket, melyekkel prevenciót és végzünk (gerincferdülés, lúdtalp).

A gyermekek egészségének védelme érdekében a védőnő figyelemmel kíséri a gyermekek egészségi állapotát, fejlődését, fejlődési rendellenességeit. Évente 2 alkalommal történik fogászati szűrés. Az óvoda gyermekorvosa előadások formájában is tartja a szülőkkel a kapcsolatot.

A gyermekek edzettségét fokozzuk a mindennapos szabadban szervezett mozgással, nyáron víz- és napfürdőzéssel. A kirándulásokat a korcsoportoknak megfelelően fokozatosan hosszabb útra szervezzük.

Óvodánk a családi közösséget kiegészítve szocializálja és érzelmileg neveli a gyermekeket, és megtanítja arra, hogyan éljenek egy nagyobb közösségben.

Az óvodás gyermek legfőbb igénye érzelmi függőségeinek kielégítése, az érzelmi biztonság. Ebben az életkorban fokozott érzelmi beállítottságúak, fontos, hogy már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék őket.

Célunk, hogy a gyermek énes magatartása az óvodáskor végére kooperatív, szociális magatartássá váljon. Ezért fontos, hogy derűs, nyugodt légkörben kialakulhasson az óvodapedagógus és a gyermek jó kapcsolata. Tudatos alakítással a gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze.

Ha szükséges megfelelő szakemberek bevonásával speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi nevelési feladatok ellátása.

SZOCIÁLIS TANULÁS

Legfőbb eszköze óvodás korban az utánzás, a mintakövetés, a felnőtt majd a társmodell szociális viselkedésének átvétele. Az óvodapedagógus részéről alapvető követelmény az érzelmi támasznyújtás, a függőségi törekvéseket kielégítő meleg nevelői attitűd, valamint a közös élményekre épülő együtt végzett tevékenységek gyakorlása. Olyan óvodai életet szervezünk, amely segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, figyelmesség, önzetlenség, segítőkészség) és akaratának (önfegyelmének, önállóságának, kitartásának, feladat- és szabálytudatának) fejlődését. Az érzelmekre épülő szeretetteljes kapcsolat alapja a gyermek számára az új megértésének, az élményfeldolgozásnak, az érzelmi átélésnek. Ennek útján alakulnak ki szociális, esztétikai és erkölcsi érzelmei és válnak belsővé. Figyelembe vesszük az egyéni érzelmi neveltségi szintet és szocializálódást és ennek ismeretében fejlesztjük az elmaradott vagy kiemelkedő személyiségeket. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, még pedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambíciókat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani.

Nagyon fontos feladat még az óvodában tudatosan törekedni a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. A gyermekek nyitottságára építve a kiemelt nevelési és fejlesztési területeink elősegítik, hogy a közös élményszerzések, tevékenységek és mozgások során rácsodálkozhassanak a természeti és társadalmi környezetük szépségeire és ennek útján jussanak el a megbecsülésükhöz. A fentiek az érzelmi biztonságot nyújtó légkörrel, az óvoda valamennyi dolgozójának modellalkotásával és a gyermeki viselkedésre adott visszajelzéseivel valósulnak meg.

A felnőtt és gyermek között a demokratikus partnerviszony kialakítására törekszünk. Figyelembe vesszük a gyermekek jogos kívánságait, igényeit ugyanúgy, ahogy mi is elvárjuk

tőlük a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttekkel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyitottságra építünk. Vegyes életkorú csoportjainkban gazdagabb lehetőség adódik a szociális tanulásra. Óvodánk egészén belül, valamint a társadalmi környezettel való jó kapcsolataink jelentősen hozzájárulnak a megfelelő szocializáció kialakulásához. (hagyományok teremtése, nyilvános közös programok, ünnepek).

A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Az óvoda a családi környezet határait kiegészíti, a szocializációval „más” dimenziót biztosít, mely nélkülözhetetlen az iskolai alkalmasság szempontjából is.

Az óvoda az a szocializációs színtér, ahol közvetlen kapcsolatba kerülhet a gyermek „más” típusú gyermekkel. A másság adódhat etnikai hovatartozásból és adódhat a gyermek veleszületett vagy szerzett sérüléséből.

A gyermekek számára csak a megélt tapasztalatokon keresztül alakulhatnak ki azok a viselkedési, együttélési szokások, melyek a sikeres beilleszkedést, illetve elfogadást lehetővé teszik. A mássággal való korai találkozás hozzásegíti a gyermeket az egyéni különbségek elfogadásához, s végül ez vezet el a társadalmi toleranciához. Pozitív tulajdonságokra építve, azokat kiemelve fogadtatjuk el a gyerekekkel, a szülőkkel a „más típusú” gyermekeket, és általuk gazdagítjuk a csoport életét.

NEVELŐ-FEJLESZTŐ FUNKCIÓ

Óvodánk a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra építve biztosít változatos tevékenységeket, mozgásokat, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhetnek természeti és társadalmi környezetükről.

Mind a fejlődésnek, mind a fejlesztésnek feltétele a gyermek saját, aktív tevékenysége. Önkéntes, örömmel végzett tevékenység formáiban, kreatív ötleteinek szabad kipróbálása, lehetőségei biztosítottak.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, s mintát adunk a szülőknek is. Alapvető feladatunk a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követése, megsegítése. A fejlődést segíteni csak a meglévő szinthez igazodva lehet. A mozgásfejlesztő program fő feladatait természetes módon építjük be a gyermek tevékenységébe. Tehát nem erőltetett fejlesztésről, hanem pedagógiai célokhoz igazodva a fejlesztési lehetőségek megkereséséről van szó.

Elsősorban a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni, majd később a szem-kéz, szem-láb koordinációjának és az egyensúlyérzék fejlesztése kap nagyobb hangsúlyt. Ezután következik a finommotorika fejlesztése. A szabad tevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja képességének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet. A különböző nehézségű, differenciált feladatok adásával támogatjuk ezt. A gyermekek fejlődését csak akkor segítjük igazán, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

Az óvodánkban szervezett kötetlen és kezdeményezett mozgástevékenységek mellett biztosítjuk az úszásoktatást, téli időszakban a korcsolyázást, egész év folyamán pedig a

gyermektornát szakképzett oktató segítségével. Az év folyamán kirándulások szervezésével nyújtunk plusz ismereteket gyermekeinknek.

A környezet megismerésére, fenntarthatóságra nevelésnek és a környezetvédelmi nevelésnek az óvodai oktatásban célja a gyermekek érdeklődésének felkeltése a természeti és társadalmi jelenségek iránt. Ilyen jellegű ismereteik gyarapítása és rendezése megfigyelőképességük, emlékezetük, gondolkodásuk fejlesztését, a környezetükhöz való pozitív érzelmi és erkölcsi viszony kialakulását segítik.

A természeti és társadalmi témakörök váza adott. Az óvodapedagógus feladata, hogy ezeket a témaköröket hogyan és milyen módon dolgozza fel a gyermekekkel. Mindkét témakörben nagyon fontos az aktív, tevékeny részvétel. Ezek a témakörök azonban kiegészítést igényelnek. Társadalmi témakört ki lehet egészíteni a helyes táplálkozás, helyes életmódvezetés, valamint az edzettség, kirándulás fogalmával. A gyermekeket megismertetjük a helyes táplálkozás szokásaival. Ezért bevezettük csoportjainkban heti 1 alkalommal a vitaminnapot.

A tevékenység és képességfejlesztés eszköze, az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók.

Óvodánk kiemelt nevelési területével szeretnénk megvalósítani egy olyan életviteli stílust, amely minőségi változást indíthat el a nevelési folyamatban.

3.2. ÓVODÁNK NEVELÉSI FELADATAI

Elsődleges feladatunknak tartjuk óvodásaink testi – lelki szükségleteinek kielégítését.

Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása;
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés;
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.2.1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Óvodai nevelésünk feladata az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása abban az életkorban – melyet az erőteljes testi fejlődés is jellemez – kiemelt jelentőségű.

Ezen belül.

- A gyermek gondozása, testi – lelki szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- Harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésének elősegítése,
- A gyermek testi képességei fejlődésének elősegítése,
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, korszerű táplálkozási szokások, a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére. A zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása,

- Az óvodába kerülő ételallergiás gyermekek étkeztetése külön figyelmet igényel.
  - Az adott gyermekre vonatkozóan az allergének listájának beszerzése (szülőtől)
  - A gyermek gondozásában résztvevő óvodai dolgozók tájékoztatása
  - Az adott gyermekcsoportba járó gyermekek és szüleik megfelelő tájékoztatása
  - A közétkeztetésben biztosított, illetve, ha ez nem megoldható, a szülő által otthonról behozott ételek kezelése a Házirendben meghatározottak szerint
  - Az ételallergiás gyermekkel a rá vonatkozó étkezési szabályok betartatása
- Diabéteszes gyermekek ellátása, (helyes életmód, étrendi kezelés, inzulinterápia) számukra megfelelő, biztonságot nyújtó környezet kialakítása (szakmai képzettség mellett)
- A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- Ha szükséges megfelelő szakemberek bevonása a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó prevenció és korrekció testi nevelés feladatok ellátásába.
- Balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás

FELADATAINK

- Biztosítjuk a megfelelő mozgásteret és eszközöket a fizikai szükségletek kielégítéséhez.
- Játékos mozgások által hozzájárulunk edzettségük és testi képességeik fejlesztéséhez, mozgáskultúrájuk kialakításához.
- Gyermekeink gondozását elsődlegesnek tekintjük az egészséges életmódra nevelés területén, melyre megfelelő időkeretet a napirendben biztosítunk (testápolás, öltözködés, táplálkozás).

- Az allergiás gyermekek (ételallergia, asztma, stb.) gondozására kiemelt figyelmet fordítunk
- A mindennapos testnevelés, testmozgás célja a gyermekek egészséges testi – lelki fejlődésének elősegítése a rendszeres mozgás biztosításával (mindennapos testnevelés, játék), a mozgáskultúra megalapozásával és a motoros képességek fejlesztésével.
- A szülőkkel együttműködve hozzájárulunk az egészséges táplálkozás szokásának megalapozásához (vitaminnapok).
- Nyugodt környezetet teremtünk a pihenéshez, alváshoz.
- Az óvodában a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. A gyermekek testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás az óvodába történő belépéstől annak jogszerű elhagyásáig terjed, valamint az óvodán kívül tartott programok ideje alatt.
- Az óvodában olyan környezetet kell teremteni, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására, és fejleszteni kell a gyermekek biztonságra törekvő viselkedését.
- Sok gyakorlási lehetőséget adva és sok sikerélmény biztosítása által tudatosítjuk az egészséges életmóddal kapcsolatos szokásokat, szabályokat (megnevezés, sorrendiség, célszerű cselekvések kialakítása külső, belső igényeknek megfelelően).
- Elősegítjük az egyén és a közösség számára az elfogadható higiénés és étkezési szokások, szabályok megismerését és gyakorlását.
- Felhívjuk óvodásaink figyelmét és következetesen betartatjuk azokat a magatartási, viselkedési formákat, amelyek hozzájárulnak önmaguk, valamint társaik testi – lelki egészségének védelméhez.

- Az eltérő fejlődési ütemű vagy különböző szokásrendszerrel rendelkező gyermekek számára olyan nevelési és fejlesztési szituációkat teremtünk, amelyekben sikerélményhez jutnak és ezáltal fejlődési lehetőségeik biztosítottak.

3.2.2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Az óvodás gyermek legfőbb igénye érzelmi függőségeinek kielégítése, az érzelmi biztonság.

A közösségi élet tevékenységi és kapcsolatrendszerében alakul a gyermek közösségi érzelmeinek, beállítódásának, magatartásának, ezen belül szokásainak formálódása. Az erkölcsi érzelmek az emberekkel való érintkezés folyamán fejlődnek. Nagy szerepe van a család érzelmi atmoszférájának az erkölcs érzelmek formálása szempontjából. Az erkölcsi érzelmek részben ösztönösen, utánnézéssel, részben tudatosan a nevelő – fejlesztő munka során alakulnak ki, differenciálódnak.

Feladataink

- Már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatásokat biztosítunk gyermekeinknek.
- Az óvodapedagógus – gyermek, gyermek – gyermek, gyermek - dajka kapcsolatot úgy alakítjuk, hogy pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Egyszerre segítjük a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, és éntudatának alakulását, teret engedünk önkifejező és önértékelő tevékenységnek.

- Érzelmi átélést és ragaszkodást biztosítjuk a gyermekeknek.
- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a különbözőségek elfogadására, tiszteletére.
- Az éntudat alakítására és a gyermek társas szükségleteinek kielégítésére törekszünk.
- Közös élményekre épülő érzelmi átélés mellett fejlődjenek a gyermek erkölcsi tulajdonságai: együttérzés, segítőkészség, jó – rossz felismerése, önzetlenség stb
- Szokás- és normarendszer megalapozása.
- A nehezen szocializálható és hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek differenciált nevelését biztosítjuk, személyes példánkon és a társas együttélésen keresztül ismertetjük és gyakoroltatjuk a helyes szocializációt. Szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.
- Szombathely szép helyeinek, értékeinek megismertetésével, kulturális programjain való részvétellel pozitív érzelmi viszony kialakítására neveljük gyermekeinket a szülőföld iránt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
- Sok színű közös játék során adunk lehetőséget arra, hogy a gyermek megtanulja átélni a másik ember érzelmi állapotát.
- Gyermekirodalmi alkotások segítségével alakítjuk ki a jó és a rossz, igazságosság, gonoszság stb. fogalmát és a hozzá kapcsolódó érzelmeket.

- Fontosnak tartjuk a személyes példamutatást a helyes viselkedési szokások kialakítása szempontjából.
- Sok pozitív megerősítéssel járulunk hozzá a pozitív viselkedés megerősítéséhez.
- Szerep-, és szabályjátékok útján a különböző viselkedési szokások gyakoroltatása, hogy a gyermek számára a helyes viselkedés ne kényszer, hanem a közös játék öröme legyen.
- Közös mozgások által erősítjük a társas kapcsolatokat.
- Mozgásos képességeinek megismerésével segítjük éntudatának fejlődését.
- Törekszünk a felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek közti érzelmi kötődés kialakítására: együtt rácsodálkozás a világ szépségeire, közös élmények utáni beszélgetések, játékok.
- Felébresztjük kíváncsiságukat a szociális és tárgyi környezet megismerésére.
- Élményeken, tapasztalatokon keresztül megérezzetjük, hogy az ember a természet elválaszthatatlan része.

A szocializációs folyamat színtere az óvoda

Ez megnyilvánul:

- A gyermek személyek közötti kapcsolatainak, érzelmi alapokon létrejövő kommunikációjában.
- A gyermek és környezet közötti (szociális-tárgyi) kooperációs kapcsolatrendszerében.

A társadalmilag elfogadott értékek az adott csoport közvetítésével épülnek be az egyén személyiségébe. Ebben a folyamatban tanulja meg a helyes önértékelést.

Szocializáció

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség,

az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás és normarendszerének megalapozása. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

- Tudjon beilleszkedni az óvoda szűkebb és tágabb környezetébe.
- Alkalmazkodjon a csoport és az óvoda szokásaihoz, szabályaihoz, hagyományaihoz.
- Feleljen meg társai és a felnőttek elvárásainak.
- A helyes magatartási formákat sajátítsa el, és tartsa tiszteletben mások igényeit.
- Váljon közösségi emberré.

Feladatok

- Tartsuk szem előtt az egyéni szükségleteket az étkezésben is (fokozott odafigyelés a betegekre, ételallergiás gyerekekre).
- Jó szervezéssel biztosítsuk a gyermek értelmes élettevékenységét.
- A napirendben megtervezett tevékenységek ritmusa járuljon hozzá, hogy a gyermek érzelmi biztonságban érezze magát.

- Érvényesítsük egésznap folyamán a jó szociális atmoszférát.
- Igyekezzünk a családdal összhangban és azt harmonikusan kiegészítve biztosítani tevékenységeket egész nap folyamán.
- Ösztönözzük a gyermeket visszajelzéseinkkel helyes szociális viselkedésre és jobb kognitív teljesítményre.
- Tartsuk szem előtt, hogy az óvoda dolgozói modellként hassanak a gyermekekre.
- Maximálisan építsünk a személyiségfejlesztésben a kortársi kapcsolatokra.
- Beszoktatás idején támaszkodjunk a családi háttérre.
- Erősítsük távlatok felállításával, a közös készülődéssel, tervezgetéssel a csoporthoz tartozás érzését.
- Közös tevékenységeken keresztül erősítsük együvé tartozásukat, melyek a hagyományokban realizálódnak (farsang, iskolába menők búcsúztatása, stb.).
- Emeljük ki az ünnepeket, de legyenek szerves részei a mindennapok tevékenységeinek a várakozás szellemében.
- Legyenek képesek a csoport érdekében tevékenykedni!
- Vállalkozzanak véleményalkotásra, önértékelésük reális legyen!

Módszertani alapelvek

- Teremtsünk olyan óvodai légkört, hogy a gyermek a nap minden percében biztonságban érezhesse magát.
- Biztosítsuk a sokszínű tevékenység lehetőségét.
- Törekedjünk a családdal való együttnevelésre.
- Erősítsük a pozitív társas – érzelmi kapcsolatokat.

3.2.3. AZ ANYANYELVI AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉ ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az értelmi nevelésünk feladata egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, másrészt az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztése.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésre, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szervezett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Feladataink

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezete, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (a javítgatás elkerülésével).
- Az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges időt fordítunk.
- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára alapozva sokoldalú érzékszervi megtapasztalást biztosítunk, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve tesszük lehetővé a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi nevelés további feladatának tarjuk egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezést, bővítést, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlását, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztését.
- Fontosnak tartjuk az anyanyelv fejlesztését (kommunikáció alakítását) az értelmi nevelés keretén belül.
- Mozgás során a térbeli viszonyokkal, testrészekkel kapcsolatos fogalmak megismerése és gyakoroltatása.
- Biztosítjuk az érzelmi síkon való fejlesztést az óvodai nevelés egész folyamatában.
- Az óvodai tevékenységeik és élményeik során alakuljon ki a jó és a rossz, illetve az ellentétek megkülönböztetésének képessége.

- A helyes erkölcsi fogalmak birtokában tudja a közösségben magatartását kontrolálni.
- Külső kontrolja folyamatosan alakuljon belsővé, és így váljon a gyermek autonóm személyiséggé az óvodáskor végére az iskoláskor kezdetére.
- Az eltérő fejlődési ütemű gyermekek számára olyan nevelési – fejlesztési szituációkat biztosítunk, amelyekben sikerélményhez jutnak és ezáltal fejlődési lehetőségei biztosítottak.
- Az anyanyelvi fejlesztés az óvodai nevelő tevékenységünk során kiemelt jelentőségű.

3.3. BESZOKTATÁS

Beszoktatásra azért van szükség, mert minden esetben új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. Beszoktatás során biztosítjuk a szakaszosságot, valamint a fokozatosságot. Igyekszünk figyelembe venni az egyes gyermekek és szülők igényeit. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk egész nap folyamán az új gyermekekre. Lehetőséget adunk az otthonról hozott puha játékokkal való alvásra; egyéni szokásaikat figyelembe vesszük. A már beilleszkedett óvodásainkat érzelmileg felkészítjük az új gyermekek fogadására.

3.4. AZ ÓVODACSOPORT SZERKEZETE

Óvodánkban általában részben osztott vagy osztatlan csoportok melynek előnyei a kognitív, és a szociális fejlődés területén megmutatkoznak.

A vegyes gyermekcsoport az óvodapedagógustól sokkal nagyobb figyelemmegosztást, differenciálói képességet, toleranciát, rugalmasságot követel. Nevelési szempontból lényegesen előnyösebb feltételeket kínál.

A program hatékonyságát nem a csoport szervezeti keret határozza meg, hanem az óvodapedagógus felkészültsége, rugalmassága, kreativitása, empátiája, helyzetfelismerése, azaz az egész személyisége.

Óvodánkban a maximálisan felvehető létszám az Alapító Okiratnak megfelelően 100 fő.

Az óvodai csoportok minimális, maximális és átlagléttségát a Nkt. 4. melléklete határozza meg.

3.5. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

NAPIREND

A közösségi nevelés a gyermekek életének céltudatos megszervezését igényli, ezt szolgálja az életrendjük és időbeosztásukat tartalmazó napirend. Hozzájárul a gyermekek egészséges fejlődéséhez, és a szükséges biológiai, pszichológiai feltételek megteremtéséhez. Mivel a gyermekek legfőbb tevékenysége a játék, ezért napirendünkben erre fordítunk legtöbb időt. A gondozási és egyéb teendők a játék folyamatának egy bizonyos idejű felfüggesztését jelenthetik. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez. Fontosnak tarjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakításának szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal. A napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet

egészében az elmélyült tevékenykedtetésre, megfelelő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezzék, pontosan elvégezzék. A napirend rugalmassága figyelembe veszi a gyermek önállóságának, ügyességének fejlődését. Napirendünk alkalmazkodik az évszakokhoz, beosztása lehetővé teszi a csoportok közös tevékenységét, és a csoportok közötti kölcsönös segítségnyújtást.

Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik.

Szeptember 1-től – május 31-ig terjedő időszak napirendjét a gyermekek biológiai, társas szükségleteit szem előtt tartva alakítja ki az óvodapedagógus. Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszak június 1-től – augusztus 31-ig tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett legyen. Az év közben már kialakított szabályok, szokások gyakorlásával lehetőséget ad a gyermeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kezdeményezési formában biztosítson változatos tevékenységet, lehetőséget a fejlődésre. Törekszünk arra, hogy a gyermekek napirendje a családban az óvodáéval összhangban legyen, és harmonikusabban egészítse ki egymást.

Az óvodai nevelés tervezést, valamint a gyermekek megismerést és fejlesztését s fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített – nem kötelező – feljegyzések szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg

HETIREND

A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezéséhez, szervezéséhez.

A hetirend egy – egy környezeti témakört csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző fejlesztési területeken keresztül.

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, rendszerességet, a nyugalmat biztosítja az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

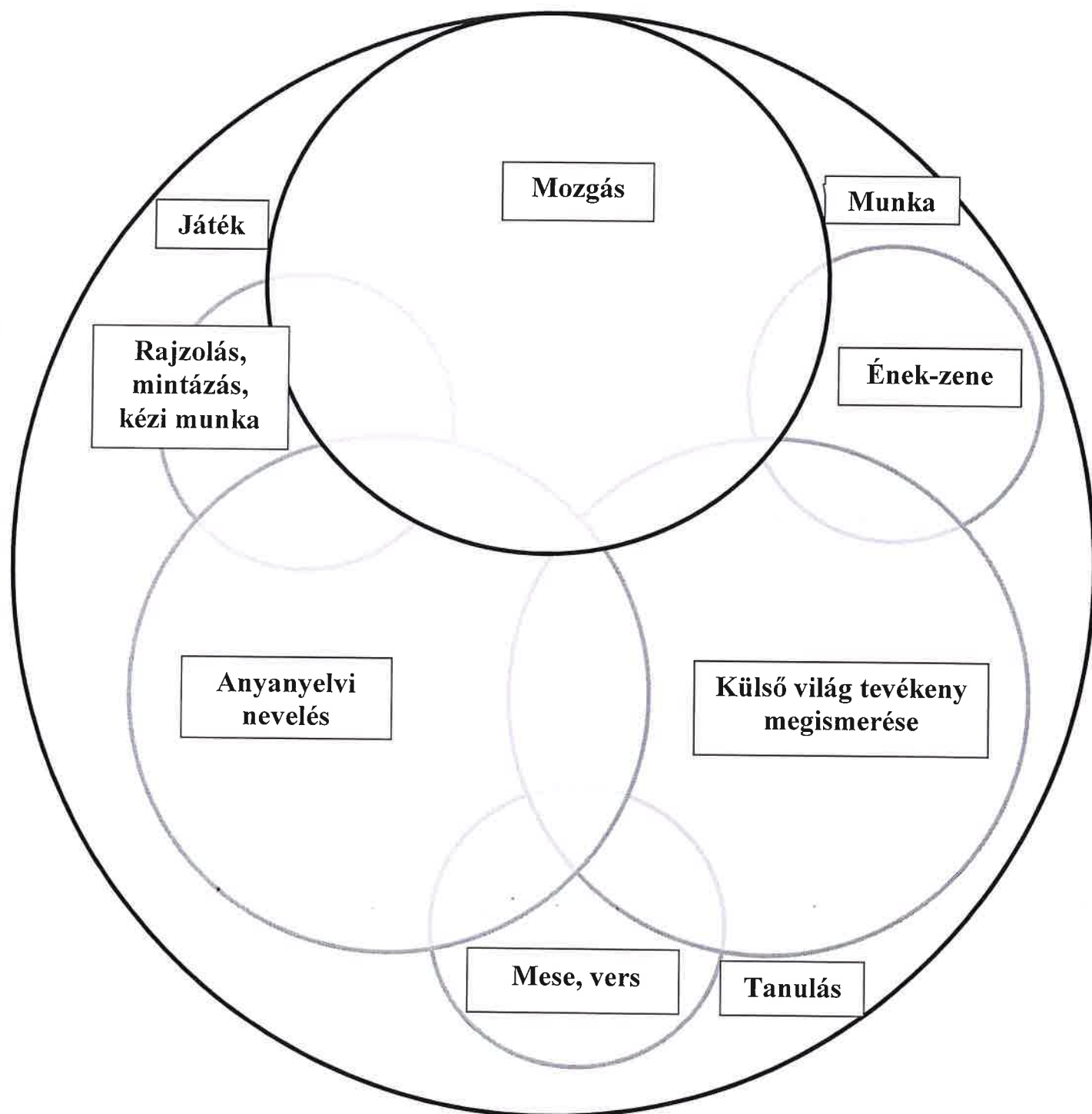
A hetirend különösen a nevelési év elején másképpen alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás elején figyeljünk arra, hogy minél lazább, nyugalmasabb és rugalmasabb hetirendet állítsunk össze. Később az iskolára való felkészítés folyamatában a napi - és hetirend pontosabb betartását helyezzük előtérbe. A hetirend összeállításánál figyeljünk arra, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezés, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályzója legyen.

A hetirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megjelölt hetirend csupán általánosságban ad tájékoztatást.

Azonban egyes óvodai csoportokban és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex fejlesztések helyi, de az időkeretek is megváltoztathatók a hetirendben.

4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

A FELADAT ÉS TEVÉKENYSÉGRENDSZER KAPCSOLATA

4.1. JÁTÉK

A játék a gyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék a gyermek elemi pszichés szüksége, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és zavartalanul ki kell elégülnie. A gyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékbán tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a kreativitást fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenységgé. A mozgás és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok, a kommunikáció fejlődése mind-mind játékba ágyazódik. A játék mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi.

A játék és a gyermek egész személyiségfejlődésének szoros kölcsönhatása azt jelenti, hogy a játék által fejlődnek a gyermek pszichikus funkciói, különböző készségei.

A játék különösen a mozgásos játék a **pedagógia** legfontosabb eleme, a fejlesztőmunka része. A megszülető új teljesítmény nemcsak a mozgást, hanem a teljes személyiséget gazdagabbá teszi. A játékban fejlődik, biztosabbá válik a gyermek mozgása. Újfajta mozgásokat tanulnak, melyeket a teremben, szabadban gyakorolnak, tökéletesítenek.

A gyermeket kíváncsisága mind több dologgal való közelebbi ismerkedésre készíti. A játék – mint örömforrás – a gyermek érzelmi nevelésének fontos eszköze.

Az érzelmi alapú élmények útján a gyermek vágyai és ötletei a kötetlen, sokfajta játéklehetőségben kibontakozhat.

Az óvodáskorú gyermek a játékban él és fejlődik, ezért a fejlődés folyamatosan zajlik, amelynek tempója gyermekenként eltérő. A fejlődési szakaszok egymásutánisága viszont állandó.

A gyermek játéka során elsősorban önmagát tanulja. Belső pszichikus folyamatait tisztázza ezen az úton, megpróbálja feszültségeit oldani, vágyait kielégíteni.

A gyermek fejlődése a játékban a legintenzívebb. A játék fejlődésének tükrözi a szocializációt és az értelmi fejlődést. A csoportszobában való szabad rendezkedés és a kreatív tárgyhasználat alkalmával alakul ki a gyermekben a szempontok figyelembe vételének képessége, a dönteni tudás, a szituációhoz való alkalmazkodás.

Az óvodapedagógus feladata, hogy megteremtse annak feltételeit, hogy minden gyermek saját igényeinek megfelelően játszhasson. Harmonikus csoportlétkörben helyet, időt, a gyermek életkorának és egyéni érdeklődésének megfelelő játékeszközöket és élményeket biztosítson a különböző játékformákhoz.

A játékban számtalan kommunikációs helyzet alakulhat ki, amely a gyermek személyiségét fejleszti. A játék valamennyi tevékenységi formát magába foglalhatja, ami az óvodáskorú gyermeknek érdekes lehet.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában a felnőtt, aki utánozható mintát ad a játéktevékenységre. Mikor már kialakult a játékfolyamat, akkor a felnőttből bevonható társ, segítő, kezdeményező válik. A felnőttek jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

A játék során megfigyelhető a társak, a csoportnak az egyénre gyakorolt fejlesztő hatása is. A csoport a gyermek számára normákat szab, közvetít. Mindez lényeges az énkép és az éntudat kialakulása szempontjából.

A gyermek fejlődése a játékban a legintenzívebb. A játék fejlődése a gyermek fejlődésének tükrözi. Tükrözi a szocializációt és az értelmi fejlődést. A csoportszobában való szabad rendezkedés és a kreatív tárgyhasználat alkalmával alakul ki a gyermekben a szempontok figyelembevételének képessége, a dönteni tudás, a szituációhoz való alkalmazkodás.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy

megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket biztosítson a különböző játékokhoz, a szimbólikus – szerepjátékhöz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

Az óvodapedagógus feladata, hogy megteremtse annak a feltételeit, hogy minden gyermek saját igényeinek megfelelően játszhaszon gyakorló-, szerep-, konstrukciós-, építő-, szabályjátékot, és barkácsolhasson, bábozhasson ha akar. Az egyszerű gyakorló, majd utánozó játékoktól vezet az út a szimbólikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, azonban ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbólikus játékok nagy időszakában pedig már megtalálható az egyszerűbb szabályjátékok is. Az egyidejűségben sejlik a játék színességének titka. A játékban a szimbólumok elemzésével érthetjük meg a gyermek érzelmi állapotát, viselkedését, megfigyelhetjük kommunikációs fejlettségét.

Információt kapunk a teljes személyiségről. A gyermek jelzéseit „értő” óvodapedagógus felismeri, érzékeli a problémákat, segíti a gyermeknek a feldolgozásában.

Ma már nem tekinthetünk el annak ismeretétől, hogy miért fejlődnek másként a lassú és másként a gyors ingerületvezetésű gyermekek, miért fejlődnek másként a fiúk és a lányok, miért a balkezes és a jobbkezes gyermek. Eltérő módon fejlődnek a mozgékony, adott esetben a motoros nyugtalansággal rendelkező gyermekek, akik figyelemzavara lehetetlenné teszi az optimális ütemű fejlődést és az alkalmazkodást.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése.

Az óvodapedagógus vegye észre, ha a gyermekek zavarják egymást. Tegye lehetővé a különböző fejlettségű gyermekek igény szerinti elkülönült játékát (pl. a nagyok társasjátékát). Alkalmazza azokat a nevelési eljárásokat, amelyek a családban különböző korú testvérek esetében természetesek. A gyermekek megtanulják tisztelni egymás igényeit, megtanulnak alkalmazkodni egymáshoz.

A konfliktus esetenkénti jelenléte természetes a gyermekek között. Az osztatlan csoportokban csökken a konfliktusok száma, ez következik abból, hogy különböző fejlettségű gyermekeknek más a játékeszköz igénye, azonban a szociálisan érettebb gyermekek mintát adnak az együttműködésre, a megegyezésre. A játék a gyermekek közötti együttműködésre épül. Az óvodáskorú gyermekek legtöbb játéka közösségi játék ez adja az óvoda közösségi nevelés sajátosságát, amit a legjobb család sem tud gyermekei számára nyújtani.

Az óvodapedagógus és a gyermekek együttjátszása ne legyen közvetlen beavatkozás, ne korlátozza a gyermekek önállóságát. Az óvodapedagógus közvetlen beavatkozása csak a szomorúan magányos és a társakat rendszeren zaklató gyermekek esetében szükséges. Ilyenkor közvetíteni kell a társak felé, hogy a szomorúakat elesetteket, bátortalanokat felkarolni, segíteni kell, a rendbontókat pedig tapintatosan megszelídíteni. A segítség csak akkor fejlesztő, ha olyan szintű és mértékű, amilyenre az adott gyermeknek szüksége van.

Szemléletünkben az egészséges, harmonikus fejlődésű gyermekek esetében tehetség-gondozást, az egyéniségek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet és biztosítjuk a szabad játék és a korai tanulás minden feltételét.

Az óvodai csoport érzelmi biztonságával és a gyermekek tevékenység-szükségletének kielégítésével a gazdag tapasztalatszerzést, a szociális tanulást tesszük lehetővé. Értékei a családi környezet határait kiegészítik, a szocializáció más dimenzióit biztosítják, amely nélkülözhetetlen az iskolai alkalmasság szempontjából. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti.

Az óvodáskor végére **gyakorlójáték** tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek egy új játékszer használatát még nem ismeri, és a sikeres játékhoz a játékszerrel való előzetes

manipulálásra van szüksége. Általa fejlődik a gyermek nagymozgása, finommotorikája, mozgáskoordinációja, térészlelése, tapintásos észlelése, verbális készsége. Tehát szükség van arra, hogy ebben az életkorban is játszhasson a gyermek gyakorlójátékot.

A **szimbolikus játék** nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, amely a gyakorlójáték keretei között bontakozik ki, és kifejlett formáját az óvodáskor végére éri el.

A játékkal alakul a gyermek szociális készsége, kommunikációja, erkölcsi, akarat tulajdonságai, kognitív képességei.

Képesek legyenek olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyben tapasztalataik, érdeklődésük alapján ábrázolhatják a felnőttek tevékenységét és különféle kapcsolatait. Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóan a játék előzetes közös tervezésében, a szerepek kiválasztásában, a játékszerek és eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában. A játszócsoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki, és játszótársaikhoz megtanulnak alkalmazkodni. A szimbolikus játékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra, ehhez számos eszközre van szükség. A **barkácsolás** a játék igényéből induljon ki, tehát kötetlen. 6 – 7 éves korra az óvodapedagógus elősegíti, hogy a barkácsolás a szerepjáték, a bábozás természetes eszköze, alkotórésze legyen.

A **dramatizáláshoz, bábozáshoz** megfelelő eszközökről, jelmezekről kell gondoskodni. Ezekhez a tevékenységekhez felhasználhatnak kész elemeket is és a gyermek által barkácsol eszközöket is. A dramatizáláshoz szükséges jelmezek jól elérhető, jól látható helyen vannak. A bábjáték igazi kifejezőeszköz maga a mozgás és az érzékszervi élményt is jelent a gyermekeknek. A bábjáték fejlődéséhez elengedhetetlen a gyermek kézművészetének megfelelő bábok, amelyeket maguk is készíthetnek, és megfelelő méretű paraván is álljon rendelkezésre.

A tapasztalatok hatására a spontán létrejövő alkotások mellett fontos helyet kap az előre elgondolt, meghatározott céllal végzett építés. A **konstruálás** fejlettebb fokán a gyermekek igényesebbé válnak alkotásaikkal szembe. A fejlődést egyaránt jelzi a bonyolultabb játék elemek biztos kezelése, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolata. A játékkal alakul a gyermek szem-kéz koordinációja, finommotorikája, térészlelése, alak- és formaállandósága, rész és egész viszonyának észlelése, képzelete, kreativitása, vizuális memóriája

Az óvodáskor végén alkotásaikat már önállóan sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, és képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

A **szabályjátékok** egyes fajtái főként a gyermekek mozgását, mások elsősorban az értelmi képességeit fejlesztik. Óvodáskor végére a gyermekek válasszanak olyan szabályjátékot is, amely nagyobb ügyességet vagy nagyobb szellemi erőfeszítést igényel. A nagyok már a bonyolultabb szabályjátékok megtanulására és gyakorlására is képesek, s miközben azt nagy kedvvel, örömmel játsszák, egymást a szabályok betartására is figyelmeztetik. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyermekek játékában az egészséges versengés is jelen legyen, az azonban soha ne csapjon át az egymással szembeni negatív érzelmek kifejezésébe. A játék által fejlődnek a gyermek kognitív képességei, formálódnak akarati tulajdonságai, szocializációs készsége.

A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyermekek esetében tehetséggondozást, az egyéni szintek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet, és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét. Az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés részfunkciózavara szindrómaegyütteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődésképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősítését

támogatjuk. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabályjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, játékos tevékenység szervezésében is meg kell mutatkoznia.

4.2. KIEMELT SZEREPET KAP A KÖRNYEZET MEGISMERÉSÉRE NEVELÉS ÉS

A MOZGÁS

A **játék** mindenekelőtt a valóság tükröződése. A játékban formálódnak mindazon készségei és képességei, amelyek segítik, hogy a fejlődés magasabb szintjére jusson. A játék és a gyermek egész személyiségfejlődésének szoros kölcsönhatása azt jelenti, hogy a játék fejleszti a gyermek egyéb tevékenységét.

A játékban fejlődik, biztosabbá válik a gyermek mozgása. Újfajta mozgásokat tanulnak, melyeket a teremben és a szabadban gyakorolnak, tökéletesítenek. A játék maga is mozgásforma. A mozgásos játékok fejlesztik a gyermek természetes mozgását (járás, futás, mozgás, csúszás, kúszás, mászás, bújás). A két legfontosabb tevékenység, a mozgás és a játék uralja a gyermek kisgyermekkorai fejlődését. A mozgásos testséma és az én megismerése mind-mind játékba ágyazódik. A játék semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. A mozgás, a játék és a kultúra átadása segíti a gyermeket abban, hogy kialakulhasson az iskolai életre való felkészültség. A fejlődésnek feltétele a gyermek aktív tevékenysége. A spontán játékhoz kapcsolódva az óvodapedagógussal történő beszélgetés, séta, kirándulás, udvari tevékenység közben is fejleszthető a gyermek, mint akár a tudatos kezdeményezéseken, foglalkozásokon.

A gyermeket alkalmassá kell tenni a megfigyelésre, meg kell tanítani arra, hogy maguk fedezzék fel környezetüket.

A kisgyermek kapcsolatokra, érzelmekre, illetve formákra, színekre, szerkezetekre érzékeny, kíváncsi. A játszás helyzeteiben az összefüggéseket komplex módon tapasztalja, felfedezi. Mindeközben érvényre jut a csoportdinamika, az egymásra figyelés, az egymástól való tanulás lehetősége is. A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz az óvodás gyermek életében, mert benne minden tanulási tartalom ismeret, jártasság, készség megjelenik.

Óvodánk természetes környezetben biztosítja a sokféle **mozgáshoz** szükséges feltételeket, melyek a motoros képesség fejlesztésén túl a kiegyensúlyozott személyiségfejlődést is szolgálják. Fontos, hogy a gyermekek szívesen mozogjanak, fejlődjön önmagukhoz mértén mozgásképességük. A tornaszoba nemcsak a testnevelés foglalkozás színtere, hanem a gyermekek alkalmyszerűen, tetszés szerint igénybe vehetik. A szereket saját ötleteik alapján, az óvodapedagógus segítségével előkészítik, szabályaikat maguk alkotják, s választott barátaikkal addig játszhatnak, ameddig jólesik. Az óvodapedagógus szerepe a segítségnyújtás és a gyermek ötleteinek balesetmentes kiszolgálása. A túlmozgékony vagy mozgáskorlátozott gyermeknek többfajta cselekvés, játszás közben szabad mozgásra, változatos tájékozódásra, a saját egyensúly keresésére, a pihenés formájának önálló megválasztására van szüksége. Játékos mozgások végzése hozzájárul a környezetben való tájékozódás képességének kialakulásához. A gyermek a környezetéből szerzett ismereteit játékában és egyéb tevékenységeiben újra átéli, folyamatosan gyakorolja. Játék közben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek nem érthető dolgokat részlegesen vagy teljesen, számára érthetővé teszik.

Óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését biztosítjuk a különböző mozgáslehetőségekkel, melyek elősegítik a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A gyermek felhasználja mozgástapasztalatait egyes szükségleteik kielégítésére és a felnőttekkel való kapcsolattartásra.

Mozgásfejlesztő programunk az egész személyiség fejlesztésére irányul és szervesen illeszkedik be a gyermek egész napi tevékenységébe. Átala képet kapunk a gyermek mozgásáról, fejlettségi szintjéről és a fejlődés üteméről. Programunkban alapvető szerepe van a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követésének, megsegítésének. A folyamatos gyakorlás során mozgása fejlődik, minőségi változáson megy keresztül. Ezek a változások a gyermek egész napi tevékenységében megfigyelhetők. Ebben az életkorban a gyermekek inkább a mozgás, a tevékenység által szereznek információkat környezetükről.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és az egész személyiség fejlődését elősegíti. A mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is. A rendszeresen és kellemes környezetben végzett tevékenység eredményeképpen a mozgás a gyermek természetes igényévé válik és beépül szokásrendszerébe.

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A spontán – a játékban azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani, a szabad levegő kihasználásával.

Az ember kultúra örökségét adott csoportok közvetítik a fiatalabb nemzedéknek, ezért tartottuk fontosnak a program megalkotásánál a **környezet tevékeny megismerésére nevelés** köré komplexen csoportosítani az óvodai nevelés témaköreit. A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni. Programunk célja, hogy a gyermek megismerje és megértse

az őt körülvevő világot. Ebben a közvetlen megfigyelésen alapuló tapasztalatszerzésre építünk.

A gyermek környezetével való kapcsolata mindig a felnőttek közvetítésével valósul meg.

Az emberi-, természeti-, tárgyi környezet megismerésének lehetősége akkor megalapozott, ha ez a gyermek számára adekvát, érzelmileg telített élményhatású és konkrét tapasztalatokon alapul. Ezért a foglalkozásokat lehetőség szerint a természetben szervezzük meg. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenységek egészét. A környezet megismerésére nevelés alapvető célját akkor éri el, ha a gyermek a tapasztalatokra épülő ismereteit gyakorolhatja, alkalmazhatja.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A matematikai nevelés anyagát elsősorban nem „elvont” ismeretek alkotják. A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok matematikai tevékenységek lehetőségének tárhátát kínálják a nevelés számára. Rendkívüli fejlesztő hatását az önálló – minden gyermek számára egyénileg biztosítható – problémamegoldás fokozza. Az egyéni fejlődésről kapott objektív információ segíti az óvodapedagógust a nevelési fejlesztési elképzeléseinek differenciált kialakításában.

Mínél több érdekes problémahelyzetet hozunk létre, annál inkább aktivizáljuk a gyermeket a logikus gondolkodásra.

Az **anyanyelvi nevelés** átfogja óvodánk nevelőmunkájának minden területét, közvetítő elemként jelen van a nevelési folyamat legapróbb mozzanatában is.

Gyakorlati tapasztalataink igazolják, hogy az anyanyelv fejlesztésének, a szókincs gyarapításának nagyon fontos területe az óvodai nevelő – fejlesztő munka egészét szintén átfogó környezet megismerésére nevelés. A gyermekek elsősorban közvetlen természeti és

társadalmi környezetükről szereznek életkoruknak megfelelő tapasztalatokat, élményeket, amelyekkel bővítik az ismert fogalmak körét, „néven nevezik a dolgokat”. Folyamatosan fejlődik beszédmegértő és nyelvi kifejezőképességük.

A gyermek fejlődésének szempontjából nagyon fontos a felnőtt beszéde, tevékenysége, viselkedése, viszonya környezetéhez. Kiegyensúlyozott, érzelm – és ingergazdag környezetre van szüksége minden gyermeknek, ahol a tevékenység és a kérdés feltételei adottak. Helyi lehetőségeinkből adódóan – ingergazdag családi és óvodai környezet – növeli gyermekeink beszélőkedvét. Az élmények és tapasztalatok újabb kérdéseket váltanak ki óvodásainkból. Feladtunk a kérdések megválaszolása, amely tovább fokozza a beszélőkedvet és újabb beszédhelyzeteket teremt. A beszéd fejlődésében a mi szerepünk kitüntetett, mert a gyermek szókincse, kifejezőképessége éppen a felnőtt elbeszélése, az ahhoz kapcsolódó saját mondanivaló megfogalmazása, kifejezése révén, illetve a felnőtt mintául szolgáló közlése, kérdéseire adott válaszai nyomán fejlődik leginkább.

Bábkészítés és **bábozás** közben fejlődik a gyermek finommotorikai mozgása. A bábok mozgatása elősegítik a szem-kéz, a szem-láb koordinációjának fejlődését. A lovagoltatók, jártatók, höcögtető, hintáztatók alkalmával közvetlen kapcsolat alakul ki az óvodapedagógus és a gyermekek között. Három-négy éves korban nagy jelentőségűek ezek a mondókák a verbális ingerlés szempontjából is. a mozgásokkal kísért mondókák, versek jobban felkeltik a gyermekek érdeklődését, szívesebben mondogatják, miközben mozgásuk biztosabbá, összerendezettebbé, határozottabbá válik.

A verselés, mesélés akkor éri le fejlesztő hatását, ha a gyermekből, mint „befogadóból” maga is előadóvá válik, s az élmény a gyakorlás hatására szabályhoz kötött mozdulataiban, játékában visszatükröződik.

Az **ének, zene, énekes játék, gyermektánc** megszépíti, megszínesíti a hétköznapiakat és lehetőséget ad az érzelmek intenzív kiélésére. A zene fogékonyra tesz a szép befogadására, ösztönöz a szép létrehozására. A dalos játékok lehetőséget adnak az éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képesség fejlesztésére. Alapvető, hogy megfelelő légkör biztosítsa az érzelmi motiváltságot. Az ének, a zene segít ebben, hiszen a dal ritmusa, lüktetése önmagában is mozgásra serkent.

A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek néptáncok és népi játékok, hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.

Fontos a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, érzékelési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése. Célunk a zene iránti érdeklődés felkeltése és befogadására való képesség megalapozása.

A zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan feladatunknak tartjuk, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan, spontán énekeljenek séták, kirándulások, a szabadban játszás során. A környezet hangjainak megfigyelése az éneklés, a zenélés felkelteik gyermekeink zenei érdeklődését, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

A dalanyag kiválasztásánál nemcsak az életkori sajátosságokat vesszük figyelembe, hanem a komplexitást szem előtt tartva szorosan kapcsoljuk a környezet megismerésére nevelés témaköreihöz is. (évszakok, ünnepek, szűkebb és tágabb természeti és társadalmi témakörök). Minden gyermek önálló egyéniség, ezért az esztétikai élményeiket más és más módon dolgozzák fel. Ebben a feldolgozásban segít a zene, a dalos játékok, a mondókák, a hangszerek,

a tánc. A zenében felfedezi a természet hangjait, melyek segítenek a megértésben és újabb asszociációkra inspirálja a gyermekeket.

Fontos, hogy az óvodapedagógusok adjanak elég időt a gyermekeknek természeti jelenségek, tárgyak, növény- és állatfajok apró csodáinak, szépségeinek felfedezésére, az évszakok hangulatának átélésére. Ezért ajánlatos a megfigyelt eseményhez kapcsolódva zenei élményt biztosítani, amely fokozza az érzelmi hatást.

Az **rajzolás, festés, mintázás, kézi munka** az önmegvalósítás, önkifejezés eszköze. Fontos, hogy a gyermekek nap, mint nap lássák, tapasztalják, megismerjék az általuk használt anyagok sokszínű tulajdonságát, variálhatóságát. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Ennek kibontakoztatásához élményekre van szüksége. Séták, kirándulások folyamán alkalomszerűen, eszközök biztosításával a helyszínen lehetőséget adunk ábrázoló tevékenységre (Gyöngyös-patak, Csónakázó-tó, Arborétum). A gyermeket esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül. A közvetlen és tágabb környezetük esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Az óvodában a gyermek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás- és szabadtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Óvodánk udvarán – gyűjtött termésekből, terményekből – lehetőséget biztosítunk alkotó fantáziájuk kielésére (homok, kavics, ágak, levelek, aszfaltkréta, magok). Így igényükké válik, hogy a családi kirándulások során is hozzanak magukkal az ábrázoló tevékenységhez felhasználható

anyagokat. A sokféle mozgástevékenység megjelenik munkáikban a testséma és a mozgásábrázolás. A különféle mozgások segítik a kéz finommotorikájának fejlődését. Az ábrázolás, mint alkotó tevékenység épüljön a játékra, kezeljük a játék egy formájaként. Fokozatos fejlesztéssel törekszünk, az élmény, a tanulás, a tapasztalatszerzés, a gyönyörködtetés befogadó és cselekvő tevékenység szoros egymásbafonásával az esztétikum iránti vonzódás kialakítására.

A **munka jellegű tevékenység** bár a játékkal gyökeredzik – külső szükségből motivált, a végeredménye hasznos, szükséges, melyet a gyermekek tapasztalat útján fedeznek fel. Pozitívan és sokoldalúan hat a motoros képességek fejlődésére. A munkában a gyermekek sokszínű tapasztalatokat szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról.

Az első feladatunk, olyan munkalehetőségek biztosítása, amelyek a gyermek számára elfogadható. Ezenkívül nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkavégzéseket nem időszakonként, hanem rendszeresen, folyamatosan szervezzük. Ezáltal beépül az óvodai mindennapokba. A gyermek életkori sajátosságainak megfelelő munkafolyamatokat végeznek. A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A nagyfokú önállóság és döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését. A gyermekek számára váljon magától értetődővé és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal, és azok bármikor hozzáférhető módon, szabadon a

gyermek rendelkezésére álljanak. Szükségesnek tartjuk a közvetlen környezetük tisztán és rendben tartása mellett, gyermekeink gondozzák az élőszarkot, a virágoskertet, az akváriumban élő halakat, mert a nevelésben játszott szerepen túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megismerésére igen nagy lehetőséget nyújt.

A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

A sok élmény és a sokféle tevékenység biztosításával motiváljuk gyermekeinket, hogy önállóan, alkotó módon vegyenek részt a **tevékenységben magvalósuló tanulásban**. Óvodánk és környezete biztosítja a nyitottságot az újra, kreativitásuk fejlődését a tevékenységek közben, a felmerült problémák megoldásának lehetőségét, egyéni ötletek megvalósítását a fegyelmezett, kitartó cselekvésben.

Az együttes tevékenységek fejlesztik együttműködési képességüket. Az eredményes feladatmegoldások elősegítik maguk és mások elfogadását. Az óvodapedagógus az egyes gyermekek értékelésekor mintát ad az önértékeléshez és gyermektársaik értékeléséhez. Ezáltal képesek megtalálni helyüket a csoportban és elfogadni a máságot.

Az eredményes tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolása. Óvodánkban a tanulás cselekvésbe ágyazottan történik. Egyre szélesedő körből tapasztalatok útján szerzik ismereteiket, ezáltal bővülnek ismereteik. Maguk a tevékenységek is vonzzák a gyermekeket, így észrevétlenül jutnak el különböző fejlettségi szintre. Felértékelődött az egyéni bánásmód, a differenciált nevelés igényes, gyermekcentrikus szemlélete. A közvetlen környezet folyamatos megismerése az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet,

de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyermek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. A komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekekhez, ami számukra a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Azok a tanulási tapasztalatok, amelyeket óvodás korban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is.

A nevelés egészen belül megvalósuló tanulás között (mozgás) és közvetlen (a többi foglalkozási ág) kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták formájában egyaránt megoldjuk a napi élet bármely mozzanatában. A kötött és kötetlen foglalkozást egyaránt hassa át a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés. Fontos a két foglalkoztatási forma között az ésszerű arány kialakítása. A tanulási tevékenység esetén azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. Célunk az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. Óvodánkban a tanulás folyamatos, mert egész nap folyamán kihasználjuk az adódó helyzeteket természetes és szimulált környezetekben, kirándulásokon.

Az óvodai nevelési folyamat eredményeként eljut a gyermekek többsége az óvodáskor végére az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintre.

4.3. VERSELÉS, MESÉLÉS

„A gyermekkor két tündérvilága van: a cselekvés síkján a játék, szellemi síkon a mese.”

Az érzelmi biztonság megadásának, s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a mondókák, dúdoló, versek. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek

szemléletmódjának és világképének. A belső képalkotás a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mindennapos mesélés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodába lépő gyermeket felmérjük milyen az anyanyelvi készség szintje, vers, mese ismerete, szeretete. Biztosítjuk a gyermekek számára, hogy a leporellók, a képeskönyvek elérhető közelségben legyenek, azokat a nap folyamán bármikor nézegethessék. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mesélés között. Mindkettő fontos a maga helyén, idején. Lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk, vagy verseljünk valamilyen formában, reggel v. délben, elalvás előtt v. délután.

Kezdetben a gyermek befogadó s az óvodapedagógus az előadó. Az irodalmi nevelés akkor éri le fejlesztő hatását, ha a gyermekből, mint „befogadóból” maga is „előadóvá” válik, s az élmény a gyakorlás hatására játékokban, nyelvi kifejezőképességében is fejlődés tapasztalható.

Osztatlan csoportokban különböző típusú és bonyolultságú meséket kell összegyűjteni, hogy minden gyermeknek legyen megfelelő. A gyűjtemény nagyobb részét a magyar népmesék és népi mondókák adják. Fontos a mesék, a versek helyes arányának megválasztása, ne kerüljön egyik sem túlsúlyba. A mesék, versek komplexen (hangulatban, témakörben), pl. évszakokhoz, énekanyagokhoz, ünnepekhez, egyéb aktualitásokhoz kapcsolódnak.

A hangulati egység fokozottabban biztosítja a gyermek számára az esztétikai élményt. A mesén való részvétel a gyermekek számára mindig önkéntes. Ők döntenek el, hogy mikor akarják csak játék közben távolról hallgatni a mesét, és mikor akarnak közvetlenül részesei lenni ennek a folyamatnak. A mesélés játékidőn belül történik. A gyermeknek ismerniük kell a mese alatti szabályokat, szokásrendszert, pl. nem lehet kiabálni, játékeszközökkel finoman bántani.

Kedvelt tevékenység az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok barkácsolási lehetőségek biztosításával.

A gyermekek fejlődésének megfelelően választjuk meg az irodalmi anyagot. Kezdetben dal, mondókajáték, később állathangutánzó és felelgetős mesemondókák, halmozó és láncmesék, versek, verses mesék, majd fokozatosan hosszabb prózák. A gyermek szívesen lép át a rendkívüliségbe, kettős tudattal éli meg meseélményeit, képzeletbeli beleélése segíti, megalapozza a műalkotás befogadását.

A tárgyi világot is meglevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok – okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A gyermekek játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak. Kedvenc mesehősükkel megtörtént dolgokat beleviszik a játékukba, a meseszereplők érdekes szólásai megjelennek beszédjükben. Képek alapján megtalálják kedvenc meséiket, és azok alapján önállóan el tudják mesélni, dramatizálni. Megtanulják a könyv tiszteletét, szeretetét, vigyáznak rá, segítenek megjavítani.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapi mesék hatására nő a gyermekek bábozó, dramatizáló kedve, melyet fokoz az óvónő bábjátéka is. Ez azért jó, mert a szorongásos, visszahúzódozó gyermekek is megfeledkeznek gátlásaikról, felszabadultan merülnek el a bábozásban.

Az óvodán kívül szerzett élményeket nem tiltjuk az óvoda életéből, hanem – ha esztétikailag elfogadható – beleépítjük, felhasználjuk a csoport közös élményeinek kialakításában.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi - a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Célunk:

A nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.

A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése.

A magyar kultúra értékeinek átörökítése.

Interkulturális nevelés.

A szülők nevelési szemléletének formálása.

A fejlődés jellemzői:

- A gyermek naponta mesét hallgat igény és hagyomány alapján.
- Hangzás, hangulat alapján kezdi felfogni a versek témáit, költői képeit.
- Figyelmesen, átélve hallgatja végig a mesét.
- Azonosulni tud a mesehősökkel.

- Használja az új kifejezéseket, nyelvi fordulatokat.
- Kialakul könyvismerete.
- Kedvenc mesét választ magának.
- Megszilárdul a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokása.

4.4. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

Óvodai zenei nevelésünk célja a zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermekeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődésüket, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.

Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek. A zene fogékonnyá tesz a „szép” befogadására, ösztönöz a „szép” létrehozására. Általa kifejezhetik és közvetíthetik érzelmeiket.

Zenei élményt szereznek a gyermekek játék közben spontán, kötött és kötetlen keretű foglalkozásokon. Naponta annyi időt lehet szánni az éneklésre és annyi feladatot kell gyakorolni, amennyit a gyermekek érdeklődése lehetővé tesz.

A zenei anyag zömét a népi mondókák és dalos játékok adják. A különböző zenei képességek fejlesztésével kapcsolatos feladatokat fokozatosan egymásra kell építeni. A hasonló életkor nem jelent azonos fejlettséget, azonos feladatokat. A csoport életkori és egyéni összetétele és a gyermekek egyéni fejlettsége határozza meg a képességfejlesztés fokozataiból történő személyre szóló választást.

A dalok, mondókák és feladatok megvalósításának eszközei.

Osztott és osztatlan csoportokban a legfontosabb az egyénre szóló fejlesztés. Osztatlan csoportban a kisebb látja, hallja a nagyobbak zenei teljesítményét, és ez felgyorsítja a zenei érzés folyamatát. Az osztatlan csoportokban egy-egy zenei feladatnak több lépcsőben, több szinten történik a feldolgozása. Így minden gyermeknek adott a lehetőség arra, hogy önmaga képességei alapján megtalálja az önmaga számára kivitelezhető, fejleszthető megoldásokat.

A dalanyagok, a játékok kiválasztásakor egyaránt szem előtt kell tartani a lassabban és gyorsabban fejlődő gyermekek igényeit is.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A népdalok éneklése, hallgatása a gyermek – néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A zene önkifejezésük eszközévé válik azáltal, hogy ki tudják fejezni saját érzéseiket, jókedvüket, szomorúságukat, örömeiket a dal, a zene, a hangok által.

A zenei nevelésüket színesítjük új hagyományok bevezetésével: jeles ünnepeinkre felkérünk zenepedagógusokat, hangszeres, énekes darabok előadására. Óvodánk alkalmazottai egy-egy alkalommal énekkart alakítva, előadásukkal ösztönzik a gyermekeket a közös éneklésre. Zenehallgatás során a hangulathoz illő előzenét mutatunk be a gyermekeknek, melyet fegyelmezetten meghallgatnak.

Az óvodáskor végére a gyermekek különböző hangkészletű és szöveghosszúságú népi gyermekjátékdalt, mondókát, néhány alkalmi dalt, mūdalt ismernek. A megismert mondókákat, énekes játékokat, dalokat a magyar beszéd ritmusának, hanglejtésének megfelelően tisztán énekelve tudják előadni. Örömmel vesznek részt az énekes játékokban. Képesek a mondókákat, dalokat magasabb és mélyebb kezdőhanggal, különböző tempóban és eltérő hangerővel is megszólaltatni. Az óvodában előirt hangszerhasználaton kívül az ORFF hangszereket is biztonsággal használják. Az egyszerű játékos, táncos mozgásokat utánzás útján elsajátítják, ismert zenére maguk is találhatnak ki táncos mozdulatokat, lépéseket.

A tiszta, valódi értékeket hordozó zene, a gyermekek, óvónők tánca együttesen szolgálhatják az esztétikai nevelés megvalósulását.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok:

Igényes zenei kultúrát képviselő dalok, dalos játékok, mondókák kiválogatása, ezek összeállítása az életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelően.

A migráns gyermekek hazájának kulturális értékeit is figyelembe vevő dal- és zeneianyagválasztás.

Az óvodában is játszható énekes népszokások válogatása: szüreti multság, pásztorjáték, farsang, pünkösdlő, lakodalmás.

Ritmusérzék fejlesztése, éneklési készség és a harmonikus mozgás alakítása.

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

A kör és egyéb mozgásos játékokhoz elegendő hely kialakítása.

A játékok hangulatának megteremtéséhez változatos, esztétikus motiváló hatású, élményt előhívó eszközök biztosítása.

Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékban, maga is élvezi a tevékenységet.

A fejlődés jellemzői:

- Ismert mondókákat önállóan előad.
- Zenei fogalompárokat, dinamikai különbségeket felismeri és alkalmazza.
- Megfigyeli és megkülönbözteti a természet és környezet hangjait.
- Felismer néhány hangszert és azok hangját.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától.
- Zenei élményként éli át a zenehallgatást.
- Képes felelgetős játékokat két csoportban énekelni.
- Dallammotívumokat tisztán énekel vissza.
- Felismeri az ismert dalokat dúdolásról, hangszerről vagy sajátos motívumokról.
- Megfelelően használja a ritmushangszereket.
- Dalok, mondókák ritmusát éneklés nélkül is összekapcsolja.
- Képes az egyöntetű mozgásra, járásra, éneklés közben a tempó megtartására.
- Maguk is készítenek ritmushangszereket, melyeket felhasználnak.
- Ismert dalokhoz kitalálnak utánpótló mozgásokat.

4.5. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képkészítés, a kézi munka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. A gyermeki

alkotás a belső képek gazdagítására épül. Maga a tevékenység öröme fontos, nem az eredmény. A gyermekek ízlésének, alkotó-befogadó képességének, fantáziájának, kreativitásának kibontakoztatását, az esztétikai nevelést szolgálja. Olyan élményeket, benyomásokat nyújtunk a gyermekeknek, amelyek alkotótevékenységre ösztönzik őket.

A hét minden napján lehetőséget biztosítunk az ábrázoló tevékenységekre. A gyermekeink számára megszokott és elérhető helyen mindig rendelkezésre áll mindenféle anyag és eszköz, amivel fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak. Ahhoz hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Maga a tevékenység – s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A gyermekek mindig olyan technikával dolgozhatnak, amivel sikerélményhez jutnak, amivel ki tudják fejezni önmagukat, és ami újabb ábrázolótevékenységre ösztönzi őket. A választhatóság szempontjából többféle technikával ismerkedhetnek meg. Gyakran dolgoznak természetes anyagokkal, tapasztalják az anyag formálhatóságát, megismerkednek a festéssel, tépéssel, vágással, ragasztással, hajtogatással, bábkészítéssel, agyagozással, stb. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.

Osztatlan csoportjainkban igen jó példa a kisebbeknek a nagyobb, ügyesebb gyermekek munkája, viselkedése. Ebben az esetben hamarabb fedezik fel a nehezebb technikát is, és bátrabban nyúlnak hozzá, mert lehetőség van az utánzásra. A sokfajta tevékenykedtetés közben fejlődik térlátásuk, finommotorikus mozgásuk, ezáltal előkészítjük az iskolai tanulás feltételeit. Célunk, hogy úgy ábrázolja a gyermek a világot, ahogy ő látja. A saját tapasztalatra, élményekre támaszkodva dolgozzanak a gyermekek.

A gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre jobban hasonlítsanak a valóságra. Alkotó tevékenységük a játékba épül. Szervezünk néhány együtt alkotási alkalmat, ami lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egymástól is inspirációt kapjanak. Óvodáskor végére formaábrázolásukban a részformák és a legegyszerűbb mozgások jellemzőek.

Festésnél az alapszíneken kívül megjelennek a kevert színek, amiket önállóan hoznak létre. Mozdulataik dinamikussá válnak, a nagymozgásoktól az apró részletekig jutnak el. Biztonsággal kezelik a rajszközöket (ceruzafogás, ecsetkezelés).

Nagy hangsúlyt fektetünk a tehetséggondozásra. Rendszeres kiállítás van az ügyesebb gyermekeink munkáiból, és a város által szervezett kiállításokon, rajzversenyeken is képviselik óvodánkat.

A feltételek biztosításával, melyeket az egyéni fejlettségekhez és képességekhez igazítunk, biztosítjuk a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagítását és annak képi kifejezését. Ezáltal fejlődik esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Célunk:

A gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezéséhez a lehetőségek biztosítása;

Esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása;

A helyes ceruzafogás elsajátítása.

Óvónői feladatok:

Megfelelő helyet, időt és eszközt biztosítunk a gyermekek számára.

Az ábrázolás eszközeit a gyermekek által elérhető helyen tartjuk.

Párhuzamosan végezhető tevékenységként lehetőséget adunk szabad alkotásra.

Megtanítjuk az ábrázolótevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokásokat.

Bemutatjuk a gyerekeknek az életkoruknak és egyéni érdeklődési körüknek megfelelő műalkotásokat.

A gyermekeket rácsodálkoztatja a szépre, esztétikusra.

A gyermekek által létrehozott alkotást pozitívan értékeljük, elfogadjuk.

Ösztönözzük a gyermekeket a színek széles skálájának használatára.

Az alkotókedvet ötleteivel, javaslataival, egy-egy inspiráló eszközzel segítjük.

Támogatjuk a gyermekek kezdeményezését csoportos alkotásra.

Odafigyelést tanúsítunk a helyes ceruzafogás iránt.

A mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növeljük: (termések, magvak, szárított préselt növények stb.).

A csoportszoba, öltöző, mosdó és folyosó esztétikumának alakítása és fenntartása formálja a gyermekek ízlését, környezettudatos szemléletét.

A fejlődés jellemzői:

- Színhasználatában érvényesíti kedvenc színeit.
- Formaábrázolásban megjelennek a legfontosabb megkülönböztető jegyek.

- Sokféle tapasztalattal rendelkeznek az anyagokról, azok felhasználhatóságáról és tulajdonságairól.
- Munkáiban megjelenik a mozgás ábrázolása.
- Véleménye van a környezetéről, szépíti azt.

4.6. MOZGÁS

A mozgás a gyermek legtermészetesebb tevékenysége. Ezért biztosítani kell a mozgáshoz szükséges feltételeket, kiemelten azt, hogy a gyermekek naponta több órát szabadban mozogjanak. Óvodánk sokat tehet a mozgás biztonságért azzal, hogy gondoskodik a gyermekek mozgásfejlődéséhez szükséges ingergazdag környezetről, szeretetteljes bátorító légkörrel. Mivel programunk kiemelt feladata a mozgás fejlesztése, ezért heti kétszer kötelező foglalkozást tartunk. Emellett sok spontán lehetőséget biztosítunk a különböző fejlettségi szintek figyelembe vételével. A spontán mozgáslehetőségek során sokféle információt szereznek környezetükről. Mindez kedvezően befolyásolja az érzelmi és szociális képességek alakulását is. Rendkívül fontos, hogy sokat tartózkodjanak a szabad levegőn, ezáltal is elkerüljük az egyoldalú megterhelésüket.

A rendszeres mozgással célunk egy egészséges életvitel kialakítása. Ezért hozzászoktatjuk gyermekeinket – helyi adottságainkat kihasználva – a szabad levegőn való mozgás igényére. Óvodánk udvara és felszereltsége (zuhanyzó, domb, homokozó, padok, játékeszközök) alkalmas arra, hogy sokféle mozgásos tevékenységet végezzenek a gyerekek. Séták, kirándulások bővíti a szabad levegőn való tartózkodás körét (helyi sajátosságok kihasználása: Arborétum, Gyöngyös-patak, Erdészeti park, játszótér). Évente egy alkalommal kirándulást

szervezünk a tágabb környezet megismerésére, és új mozgásformák biztosítása céljából (Parkerdő, Kőszeg, Velem, Bucsú stb.).

A mozgásanyag tervezésénél a gyermek természetes mozgásanyagára építünk. Programunk a nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációkig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését segíti. A hét egy meghatározott napján – időjárástól függően a szabadban – egészségnevelési programot szervezünk gyermekeink számára (csoportonként). Ez áll egy szabadon választott mozgásos tevékenységből, melynek során kipróbálhatják a sport- és manipulációs eszközöket és gyakorolhatják a maguk által kitalált mozgásformákat is. Ezt követi egy kötelező mozgásanyag, amelyben a különböző fejlettségű gyermekek együtt tornászásának pozitív hatásait tudatosan használja ki az óvodapedagógus. Ezután az egészséges táplálkozás jegyében folytatódik a nap – gyümölcsöket, zöldségeket fogyasztanak a gyerekek. A nap különböző szakaszában a mindennapi testnevelést megtartjuk, ami lehet bármilyen játékos mozgásgyakorlás vagy játék az udvaron. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járás, futás, ugrás, függeszkedő és egyensúlyozó gyakorlatok, dobás), mely által fejlődnek a gyermek testi képességei, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés.

Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

Minden évben élünk azzal a lehetőséggel, hogy a város uszodájában gyermekeink 10 alkalommal úszásoktatásban részesüljenek. Lehetőség van látogatni a városi korcsolyapályát is. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként alkalmazzuk és értelmezzük a testnevelésben. A szabad tevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

A rendszeresen és kellemes légkörben végzett mozgás a gyermek természetes igényévé válik és beépül a szokásrendszerébe.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Fontos, hogy nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni és tartsák tiszteletben egymást.

Célunk, hogy gyermekeinknél a mozgás megszerettetésétől eljussunk a testnevelés fokozatos növelésével a gyakorlatok pontos, fegyelmezett, kitartó végzéséig.

A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgásigényük kielégítése. A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása. A mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása. A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése (kondicionális, koordinációs). Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése. A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközzel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

Célunk

A tervezett, szervezett, irányított testnevelési játékokkal a mozgáskultúra fejlesztése;

Koordinált mozgásalakítása;

Téri tájékozódás, oldaliság kialakítása;

Mozgáskedv felkeltése, és tudatos ráépítés;

A gyermekek találják meg a fejlettségüknek, érdeklődésüknek, temperamentumuknak legmegfelelőbb tevékenységet;

Bátran, örömmel mozogjanak a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Igénnyé, majd szokássá válják a mindennapi mozgás;

Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat.

A fejlődés jellemzői:

- Összerendezettebbé válik mozgása.
- Növekszik mozgástapasztalata.
- Teljesítőképesége fokozódik.
- Szívesen és önállóan szervez csoportos mozgásos játékokat.
- Szabályok betartására és alkotására képes.
- Finommozgása korának megfelelően fejlődik.
- Utasításokat, vezényszavakat megérti.
- Akarati tulajdonságai eléri a megfelelő fejlettséget (kitartás, bátorság, fegyelem, önállóság).
- Járásuk ütemessé válik.
- Képes mozgásformákat elsajátítani, mozgásban kitartó.

4.7. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

Természeti

A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket – a természet és környezet szeretetével, óvásával példát mutatva.

Azt kell bennük megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással, és milyen nagy az ember felelőssége a természet és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A

tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történjen, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán kerüljenek megtartásra.

A természeti környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok megfigyelésén keresztül kínálkozik.

Öt témakör feldolgozására van lehetőség, melyek az évszakok köré épülnek, és ehhez szervesen kapcsolódnak a néphagyományok is. A gyermek ismerje meg a szülőföld, az ott élő emberek a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, tanulja meg ezek szeretetét, védelmét. Óvodásainknak olyan néphagyomány illetve helyi hagyomány (advent a városban stb.) ápolási élményeket biztosítunk, melyek közel állnak életkori sajátosságaikhoz, mozgásosak, érthetőek számukra, ezért szinte „belenőnek” a szerepekbe (húsvét, betlehemezés, Mikulás, karácsony, farsang stb.).

Lehetőséget biztosítunk gyermekeink számára arra, hogy helyszínen, természetes környezetben szerezzenek tapasztalatokat néhány őshonos magyar állatfajtáról (Falumúzeum).

A növény és madárvilág megismerésére és élősarok bővítése minden csoportban. A természetsarokban évszakonként változtatjuk a gyűjteményeket, hiszen minden évszaknak meg van a jellemző sajátossága. Természetesen itt kapnak helyet a különböző kirándulások alkalmával talált természeti anyagok is.

Természeti

A témakörök megválasztásánál figyelembe vesszük

- A települést, azon belül az óvoda szűkebb környezetét,
- A település természeti környezetét, jellemző állat-és növényvilágát,
- A közlekedést.

Emberi, tárgyi környezet

A környezeti adottságainkat kihasználva arra törekszünk, hogy gyermekeink megszeressék környezetüket, ragaszkodjanak ahhoz, s megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodjanak benne.

Vegyék észre környezetüket károsító tényezőket és vegyenek részt lehetőségeikhez mérten azok kiküszöbölésében illetve megóvásában.

Alapvető fontosságú, hogy az óvodai környezet megismerése érzelmileg pozitívan hasson a gyermekekre. Az érzelmi kötődés az alapja, hogy a gyermek biztonságérzete kialakuljon. Ezt úgy alapozzuk meg, hogy megismertetjük őket az óvoda dolgozóival és azok munkájával. A felnőttekhez pozitívan kötődve szívesen bekapcsolódnak a környezetük ápolásába, gondozásába.

Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében megfigyelhető, felnőtt foglalkozásokról és a hozzájuk kapcsolódó viselkedési formákról. A szülők munkahelyének és a környezetükben lévő intézmények látogatásával bővítjük tágabb környezetük megismerését. Ezáltal elérjük, hogy biztonságosan közlekedjenek tágabb környezetükben is.

Az védőnő szükség szerinti látogatásai során tapasztalatokat szereznek munkájukról, és a betegellátás feladatairól. Ismerjék meg a baleset-megelőzés és az elsősegélynyújtás legalapvetőbb szabályait. Tudják megnevezni testrészeiket, és érzékszerveiket, gyakorolják azok tisztántartását és védelmét.

Megismerik a közlekedés szabályait, gyakorolják, illetve alkalmazzák a gyalogos közlekedést az óvoda udvarán, és az utcán.

Megtanulják a társadalmi környezetük szabályait, tájékozódni és eligazodni a világban.

Figyeljék meg a napszakokat. A napirend segítségével rögzülnek a napszakok nevei és azokhoz kapcsolódó tevékenységek.

A természeti környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok megfigyelésén keresztül kínálkozik.

Társadalmi környezetükből a gyermekek rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel a családról, szükségletéről, munkájáról, a családtagok külső és belső jogairól, az egymáshoz való viszonyukról, az együttélés konkrét tapasztalatairól. Viselkedésüket jellemezze a szeretet, a tisztelet, a részvétel, az őszinte együttérzés, az egymás problémái iránti érdeklődés, a segítő szándék, a megértés.

Ahhoz, hogy a gyermekek az élet produkálta helyzetekben mindig, gyorsan és megfelelően tudjanak eligazodni, meg kell nekik tanítani a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait, melyeket természetes élethelyzetekben gyakorolhatnak.

Az óvodáskor az érzelmek időszaka. Az érzelmek hatalmuk alatt tartják az egész személyiséget és meghatározzák a gyermek kapcsolatát a környezettel, a környezetben élőkkel. Természetbarát gyermekek csak természetbarát környezetben nevelődnek. A természeti élmények, tapasztalatok minden korosztály számára fontosak, döntő jelentőségűek. Ezért képessé válnak, hogy sokszínű természeti és társadalmi környezethez pozitív érzelmi viszonyt alakítsanak ki, szeressék és védjék azt. Természetbarát életforma alakul ki bennük.

Az óvodáskor végére a gyermekek ismerjék városukat, azon belül az óvoda szűkebb természeti és társadalmi környezetét, jellemzőit, állat- és növényvilágát. A kisgyermeknek meg kell tanulnia, hogy a szemetet ne szórja el, óvja, gondozza a növényeket, figyelje meg és védje az állatokat.

A környezettel való szoros kapcsolat, az életfolyamatok újrarájátszáa nem csak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy benne lévő feszültségek feloldódjanak, hanem elősegíti számára a társadalomba való beilleszkedés későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A környezet tevékeny megismerésére nevelés segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A környezet megismerése során gyermekeink **matematikai tapasztalatokat** szereznek, mennyiségi, nagyságbeli és térbeli viszonyokról, és azokat tevékenységeikben alkalmazzák. A tevékenységek során alakul ítéelőképességük, fejlődik mennyiség-szemléletük. A matematikai nevelés hozzájárul a gyermek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásához.

A matematika a környező világ azon tárgyaitak tulajdonságaival történő ismerkedést szolgálja, amelyekkel a gyermekek nap, mint nap kapcsolatba kerülhetnek játékaik vagy más tevékenységük közben.

Matematikai tanulással a cél megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedések, cselekvések során fejlődjenek képességeik, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömet. A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok matematikai tevékenységek lehetőségének tárházát kínálják a nevelés számára.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Célunk:

A természeti és épített környezet megismerésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.

A természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása.

A gyermeket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztalása.

A matematikai érdeklődés felkeltése.

A logikus gondolkodás megalapozása.

A fejlődés jellemzői

- Ismeri környezetében lévő intézményeket (posta, könyvtár, iskola, ABC, társóvoda, buszmegálló, zöldséges, templom, Arborétum, vendéglő, orvosi rendelő).
- Környezetében gyakran észlelt tárgyak jellegzetességeit emlékezetében felidézi.
- Használják mindennapjaikban a gyűjtőfogalmakat.
- Ismeri a növényekkel, állatokkal való munkákat szüret, etetés, itatás stb.
- Környezetét tisztán tartja.
- Rendelkezik a környezetével összefüggő elemi fogalmakkal, élményeit szívesen elmeséli.
- A közlekedési szabályokat betartja és a térben biztonságosan tájékozódik.
- Meg tudja nevezni lakásának címét, szülei, testvérei nevét, ismeri szülei munkáját, óvodájának nevét.
- Képes megnevezni formákat, tulajdonság alapján rendezni, összehasonlítani, összemérni
- Tud számlálni 20-ig, kialakul a számfogalma 10-ig.

4.7.1. KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS MEGALAPOZÁSA – FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS

“A világ, amit teremtettünk a gondolkodásunk eredménye, nem lehet megváltoztatni gondolkodásunk megváltoztatása nélkül.” (Albert Einstein)

Óvodánkban törekszünk a gyerekekben a környezettudatos magatartás megalapozására, mely a mindennapi tevékenységek során valósul meg. Egészségünket és életünk minőségét nagymértékben meghatározza a bennünket körbe vevő természeti és társadalmi környezet minősége.

Napjainkban, környezetünkben rendkívül kedvezőtlen, legtöbbször visszafordíthatatlan változások indultak el, mint a globális felmelegedés, élőhelyek eltűnése, ezáltal sok faj kihalása. A közösség szemléletformáló erejét kihasználva közvetíthetünk új értékeket és célokat, hogy ezen változtatni tudjunk.

Célunk:

- olyan szemléletet közvetíteni, amely elősegíti, hogy - a gyermekek szeretik és tisztelik az életet, a kulturális és természeti értékeket, valamint őrzik a hagyományokat.
- pozitívan viszonyuljanak a bennünket körülvevő élő és élettelen, természeti és társadalmi környezethez.
- szokásukká váljon a környezetre figyelő, azt megóvó, a harmonikus együttélésre törekvő magatartás.
- hogy a családok életvitele is környezettudatossá váljon a gyermekek szokásai, viselkedése, ismeretei hozadékaként.

Feladataink:

- A gyerekeket arra ösztönözzük, életkori sajátosságaikra építve, hogy környezetüket egységben szemléljék.
- Modell értékű példamutatásunkkal, kihasználva az óvoda és a környezet által nyújtott lehetőségeket-mintát adunk.
- A csoportszobákban élősarkot alakítunk ki, és azok gondozásába a gyermekeket is bevonjuk.
- Érvényre juttatjuk a tevékenységformák közti komplexitást.

A környezettudatos nevelés hatékonyságának érdekében különböző tevékenységeket építünk be az óvodai nevelés mindennapjaiba, hogy a korszerű személetmód és viselkedés gyermekeink magatartásának részévé váljon.

- hulladékgazdálkodás (szelektív gyűjtés, esővízgyűjtő használata, papírgyűjtés megszervezése, elemgyűjtés)
- takarékoskodás az energiával (villany, fűtés)
- takarékoskodás az ivóvízzel
- kulturált környezet kialakítása és megőrzése
- egészséges étkezés igényének alakítása
- környezetbarát takarítószer, játékok és munkaeszközök előnyben részesítése
- optimista életszemlélet preferálása felnőtteknél, kialakítása a gyermekeknél
- megünnepeljük a zöld jeles napokat (lehetőség szerint tapasztalati úton: múzeumba és évente egyszer nagyobb kirándulásra vihetjük a csoportokat)
- a családokat is bevonjuk tevékenységeinkbe (elemgyűjtés, újsággyűjtés, óvoda szépítése)

- egészségvédő programok szervezése a gyerekeknek

4.8. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka – bár a játékból gyökerezik, és a cselekvőtapasztalással függ össze – más indítékból, külső szükségességből motivált, felelősséggel jár, a végeredménye hasznos, melyet a gyermekek tapasztalat útján fedeznek el. Olyan fontos akarati tulajdonságokat fejleszt, mint a kitartás, felelősségérzet, fegyelmezettség. A munka erőfeszítésre készítet, pozitív és sokoldalúan hat a motoros képesség fejlődésére.

A munkában a gyermekek sokszínű tapasztalatokat szereznek a környezetről, az anyagok milyenségéről, az eszközök használatáról. A munkajellegű feladatok önként vállalt, játékos tevékenységek, a személyiségfejlesztés fontos eszköze. A munkajellegű feladatokban teljesednek ki a közösségi kapcsolatok, és a kötelességteljesítés tudata. Az óvodában a munka elsősorban a csoportért végzett tevékenység. Tartalmazza a naposságot, az alkalomszerű munkát, a növény- és állatgondozást. Az egyes gyermekek egyéni sajátosságait figyelembe véve szem előtt tartjuk a fokozatosság és rendszeresség elvét. A saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Munkavégzés közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek, természeti, társadalmi környezetükről. Különböző eszközök biztosításával ösztönözzük az udvar rendjének, biztonságának védelmét. Ezzel biztosítjuk a szabad levegőn végzett mozgásos tevékenységet. Kihasználjuk az évszak adta lehetőségeket az udvaron is (hóeltakarítás, homokozó játékok tisztántartása, locsolás, falevél összegyűjtése stb.). A

felnőttek személyes példamutatással ösztönzik a gyermekeket közvetlen környezetük rendben tartására, esztétikus rendjének kialakítására, illetve megtartására.

Aktívan és rendszeresen vegyenek részt a terem rendben és tisztántartásában (portörölés, seprés, terítők hajtogatása, növénygondozás, állatetetés stb.). Mint minden munka, a naposi munka is önként, a közösségért végzett tevékenység. A naposok megterítik az asztalt, kiosztják az étkezéshez szükséges eszközöket, körbekínálják az ételt, kiöntik a folyadékot. Étkezés után leszedik az asztalt, és helyreállítják a csoportszoba rendjét és tisztaságát. Váljon igényükké környezetük rendben tartása, és vegyék észre, ha a játékok, eszközök nem a megszokott helyükön vannak.

Az önkiszolgáló munka, saját magukkal kapcsolatos tevékenység. Elvégzését nem kötjük életkorhoz, de fokozatosan elvárjuk, az öntevékeny részvételt, majd a teljes önállóságot mindenkitől, saját fejlődési ütemében, tempójában. Mivel óvodánkban vegyes csoportok működnek, kihasználjuk azt a lehetőséget, hogy az önállóbbak segítsék a kevésbé ügyeseket és példamutatásukkal ösztönözzék a munkavégzésre.

A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani.

Megteremtjük a feltételeket, hogy a gyermekekben kialakuljon az igény a tiszta rendezett külső iránt (étkezés, öltözködés, testápolás). Az egyes tevékenységet után felszólítás nélkül tisztálkodjanak. Eszközök tisztántartására is ügyeljenek.

Az egyéni fejlesztésben az egyes gyermekeknek differenciált munkavégzési feladatot adunk. Biztonságban mozogjanak környezetükben, különböző megbízatásokat végezzenek.

Óvodáskor végére már a gyermekek tudják, hogy mikor végeznek hasznos, eredményt létrehozó munkát. Szívesen kapcsolódnak be önként vállalják a munkában való részvételt. Ezt a folyamatot erősíti a családokkal való szoros együttműködés. Megtanulják a munkavégzés pontos menetét, mert itt a részmozzanatok nem lehet felcserélni.

Megbecsülik mások munkáját, a közös tevékenység alatt, alkalmazkodni tudnak egymáshoz, pozitív viszony alakul ki bennük a munkához. Tapasztalatokat szereznek arról, hogy a munka rendszeresen ismétlődő, folyamatos tevékenység, újra és újra el kell végezni, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munka az életre való felkészítés, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni. Átélik az eredményes jól végzett munka örömét, büszkeségét, sikerélményét.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célunk:

A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása:

Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon ki összpontosítási képességük, munkaszervezési készségük.

Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk.

Szociális-társas: alakuljon ki felelősségérzetük, feladattudatuk.

A fejlődés jellemzői:

- Igényükké válik, hogy a közvetlen környezetüket rendben tartsák.
- Munkájukkal hozzájárulnak környezetük esztétikussá tételéhez.
- Kisebb megbízatásokat önállóan elvégeznek.
- Megbecsülik egymás munkáját.
- Tudatosan vesznek részt az „élősarok” gondozásában.
- A változások figyelembevételével gondozzák a növényeket, és az évszaknak megfelelően gyűjtött termésekkel, terményekkel gazdagítják azt.
- Részt vesznek a játékszerek tisztításában, és megjavítják a kisebb hibákat.
- Ünnepre ajándékot készítenek.
- Az évszaknak megfelelően gondozzák, szépítik az udvart.
- Közreműködnek a virágmagok és palánták ültetésében, gondozzák a virágoskertet.

4.9. TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A játék és tanulás teljes mértékben összekapcsolódik az óvodáskorban. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert a gyermekek számára kevesebbet több oldalról megközelítve kell közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődést, fejlesztését támogatja. Az eredményes tanulás alapja, a megismerő folyamat, és a tevékenység, cselekvés összekapcsolása. Az óvodáskornak tanulásában jelentős szerepe van a modellkövetésnek, utánzásnak, és a beleéléses tanulásnak. A beszéd fontos eleme a tanulásnak. A valóságos kommunikációs helyzetek – beszélgetés, kérdezés, spontán közlés – elősegíti a gondolkodás

fejlődését, a tanulás eredményességét. A spontán tanulási helyzetek mellett szükség van az óvodapedagógus által rendszeresen szervezett, tervszerű tanulásra is.

Komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. A nevelés egészen belül megvalósuló tanulás között és kötetlen kezdeményezések formájában valósul meg, a napi élet bármely mozzanatában. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvőaktivitása, a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése. A tanulás lehetséges formái az óvodában: az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása), a spontán játékos tapasztalatszerzés; a cselekvéses tanulás; a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés; az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés; a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A témakörök feldolgozásának mélységét mindig a tanulásban résztvevő gyermekek egyénenkénti fejlettsége határozza meg. A tanulás az értelmi képességek fejlődésén- fejlesztésén túl a motívumok és magatartásmódok tanulását, azaz az intellektuális és szociális tanulást foglalja magában.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamely pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán, vagy irányított módon tanuljon a kisgyermek. Az óvodapedagógusok pedagógiai szabadságuk alapján döntenek a kötött és közvetlen szervezeti megoldások alkalmazásánál. A tornaszoba kialakításával lehetőség nyílt arra, hogy a szervezési feladatok a mozgást igénylő foglalkozások előtt minimálisra csökkenjenek.

A külső világ tevékeny megismerése a szabadban, helyszíneken történik, a megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése és a tevékeny ismeretszerzés. E közben jutnak a gyermekek matematikai tartalmú tapasztalatokhoz is.

A rendszerező foglalkozások a teremben, a megszokott helyükön kisebb szervezéssel történnek. A vegyes csoportok adta lehetőség a mikrocsoportos foglalkozásokat helyezi előtérbe, így egyéni fejlesztésre is van mód. Az egyes korcsoportokon belül az egyénnek differenciált fejlesztését teszik lehetővé a különböző nehézségű munkalapok. A feladatlapok helyett azért alkalmazunk munkalapokat, mert a gyermeknek így lehetősége van javításra, és nem éri kudarc a helytelen megoldás miatt.

A verselés, mesélés kezdeményezések megszervezésénél fő szempont a nyugodt légkör, amely hozzásegíti a csoport gyermekeinek folyamatos bekapcsolódását az irodalmi anyag meghallgatásába, amely a csoportszobában egy kialakított mesesarokban történik. A folyamatos aktivizálás és érdeklődés fenntartásához különböző eszközöket veszünk igénybe, amik nap bármely időszakában a gyermekeknek is rendelkezésre állnak.

A rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenységek igényelnek legtöbb szervezést. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat.

Az óvodában lehetőségük van a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességüket érdeklődésüknek megfelelően. A tanulás során megfelelő eszközök biztosításával segítjük a gyermekeket problémamegismerő és megoldó képességének fejlődését. Ezért az eszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük, hogy azok esztétikusak, figyelemfelkeltők legyenek és szolgálják a feladatok megoldását.

Ahhoz, hogy a tanulás folyamatában céljainkat és feladatainkat elérjük, különböző módszerek megválasztására van szükség. Ez azonban az eddigieknél is nagyobb felelősséget, tervszerűséget és céltudatosságot igényel. A módszerek megválasztása függ a nevelés és tanulás céljától, tartalmától, feladatától, a gyermekek fejlettségétől és az átadandó ismeret sajátosságaitól. Mivel ismereteiket nagy többségben közvetlen megfigyelések útján szerzik, ezért a legjellemzőbb módszerek a bemutatás, a beszélgetés, az elbeszélés. A rendszerező foglalkozásokon pedig az ellenőrzés módszerét alkalmazzuk, hogy felmérjük az egyes gyermekek ismereteit.

A tanulás nem más, mint mindenféle tapasztalatszerzés, amely a külső környezettel való kölcsönhatás során keletkezik. A fejlődés feltétele, hogy az érési folyamatok minél gazdagabban mintázott környezetben jöjjenek létre, és a belső hajtóerők folyamatosan előbbre is haladjanak. A fejlődési folyamatban a gyermek egyre nagyobb kezdeményező szerephez jut. A tanulás folyamatában a gyermek érje el azt a szintet, hogy örömmel és önként vegyen részt, ne csak külső motiváció készítse erre.

A tanulás egyrészt spontán, másrészt az óvodapedagógus által szervezett tevékenység. Magába foglalja a képességek, magatartás, a tanulási iránti vágy, a motiváció fejlődését és az ismeretszerzését. Gyakorlati tevékenységekbe ágyazottan fejlődik a megfigyelés, az emlékezetbe vésés, felidézés képessége. A megismerés fokozatosan áttevődik a képszerű, szemléletes gondolkodás szintjére. A fogalmi gondolkodás csak később alakul ki. A gyermek

tapasztalatai révén pontosabbá válik érzékelésük, észlelésük megfigyelő képességük, tartósabb lesz figyelmük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk. Képesse válnak problémák felismerésére és megoldására. A tanulás a gyermek világképének alakulását is befolyásolja.

Célunk:

Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.

Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.

Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Feladatok:

A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.

Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Spontán játékos helyzetek kihasználása.

A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.

Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.

Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.

Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembe vétele a tevékenység felkínálása során.

Személyre szabottan pozitív értékeléssel segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását.

A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:

- A tehetség és megjelenési formájának felismerése.
- A gyermek segítése a továbbfejlődésben.
- Speciális szükségleteinek kielégítése.

- Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése.
- Szülő segítése gyermeke nevelésében.
- Részképesség-lemaradás, ill. egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzése a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.

A fejlődés jellemzői:

- Kialakul szándékos figyelmük.
- Önállóan tudnak feladatokat megoldani.
- Megadott szempontok szerint önálló megfigyeléseket végeznek.
- Képesek különböző összefüggéseket felismerni.
- Problémamegoldó gondolkodásuk kezd kialakulni.
- Sikeres feladatmegoldásokat adnak.
- Önellenzésre képesek.
- Együttműködnek a feladatmegoldás során, a feladatokat egymás között felosztják.
- A közösségi élet szempontjából fontos normákat, együttélési szabályokat alkalmazzák a tanulás során.
- Egyéni élményeikről, tapasztalataikról beszámolnak.
- Kudartűró képességük fokozódik, ösztönzésre új megoldási lehetőségeket keresnek.
- Erkölcsl ítéloképességük fejlődik

5. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A filozófia szerint fejlődésről akkor beszélünk, ha a mennyiségi változások minőségi változásba torkollanak. Tehát a fejlődés egy minőségileg magasabb szervezett „új” létrejötte.

A pszichológia a fejlődést egy folyamatos változásnak tekinti, amelynek eredményeképpen az ember valamilyen területen magasabb szintre jut.

A fejlődést befolyásoló tényezők:

- Az egyén öröklött anatómiai-fiziológiai adottságai.
- A környezet, amelybe beleszületik, és él.
- A nevelés, valamint ennek sajátos családi jellemzői.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelésfolyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges.

A **testileg** egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finom motorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Játékban mozgásai pontosak, céltudatosak, gördülékenyek, gyakrabban végez összetett mozgásokat, A mozdulatok egymásutánjának sorrendje pontos, eszközhasználata célszerű. Mozgástempója egyenletes.

Mese, vers mondásnál mimikája kifejező, gyakran használ értelmezést segítő gesztusokat. Mesemondásnál utánzó mozgásai felismerhetőek, gördülékenyek, célszerűek. Gyakran kifejezi magát pantomimikával szöveget kiegészítően, ill. helyettesítően.

Ének, zene, énekes játék mozgásai jól tagoltak, a mozgások egymásutánját jól rögzítik. Tempója, ritmusa megfelel a teljesítőkéességének. Egyensúlyozó mozgásai sikeresek. A térbeli viszonyokat helyesen méri fel. Képes gyors irányváltatásra. Térbeli tájékozódása biztos.

Rajzolás, mintázás, kézi munka során szem előtt kell tartanunk, hogy maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, nem a mű, nem az eredmény. Mindezek figyelembevételével fogalmazódnak meg a fejlődés szempontjai. Fontos, hogy hány féle technikát használ, melyiket alkalmazza legsikeresebben. Milyen szinten tart a finommotorikája (ceruzafogása, ollóhasználata). A finommotorikát és a nagymozgásokat minden erőfeszítés nélkül össze tudja kapcsolni. A feladatvégzésben kitartó, nem fárad el. Fontos a dominancia kialakulása, mellyel szorosan összefügg kézhasználata. Az ábrázolótevékenységek állandó gyakorlása révén megalapozódnak az íráshoz szükséges készségek.

Az óvodáskorú gyermek egyik életkori sajátossága a nagyfokú mozgásigény. Ez kihat az élet minden területére. Amennyiben ez az igény nem elégül ki kellőképpen, általános nyugtalanság, ingerlékenység, dekoncentrálttság, esetenként agresszió jelentkezik a gyermek viselkedésében. Mozdásai célirányosak legyenek, időben, nehézségi fokban korának megfelelő feladatokkal terhelhető legyen. Mozdása gördülékeny, képes minden természetes mozgás elvégzésére.

Mozdásai szervezettek, egyensúlyozási feladatokban eredményes, az eszközöket ügyesen használja. Állóképessége jó, mozgássorait rendezni képes, tagoltság lelhető fel mozgásában. Felméri a térbeli viszonyokat, képes változó tempójú és irányú mozgásokra.

A külső világ tevékeny megismerésénél is lényeges a dominancia kialakulása, célirányos mozdulatok, biztos fogás különböző alakú, nagyságú tárgyak használatakor. Fontos a mozgások egymásutjánának sorrendje, a mozgások sebessége, a tevékenységek hossza, finommozgások fejlettsége.

Munkajellegű tevékenységek végzéséhez szükség van a szem – kéz koordináció megfelelő működésére, differenciált, pontos mozgásokra, megfelelő munkatempóra, célszerű mozgásokra. Fontos, hogy az egyensúlyozó mozgások sikeresek legyenek, szem – láb koordináció jól működjön, a finommozgások fejlettek legyenek.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges készségei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Megnö a megőrzés időtartama: a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

Megjelenik a szándékos tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása, átvitele. A cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál. Gondolatait mások számára érthetően, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal fejezi ki. Minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot. Tisztán ejti a magán-, és mássalhangzókat. Végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét. Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását. Felismeri a napszakokat. Ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés elemi szabályait. Ismeri szűkebb lakhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és

védelmét. Felismeri az öltözködés és időjárás összefüggését. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait. Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek. Elemi mennyiségi ismeretei vannak.

A különböző tevékenységekben

- Szívesen vegyen részt
- Pozitív érzelmek kifejezése domináljon
- Egyensúly legyen a „vezetői” és „alárendelt” viselkedésben
- Dicséretre, kudarcra megfelelően reagáljon
- Hiba esetén képes az újrakezdésre
- A megjelenő érzelem ösztönösen hasson a gyermekre
- Az irodalmi művek nyomán kialakuló erkölcsi érzelmek, viselkedési megnyilvánulások irányadóak az erkölcsi érzelem fokának jellemzéséhez
- Szívesen énekeljen, zenéljen
- Igényelje a zenehallgatást
- Keresse a zenével kapcsolatos tevékenységeket
- Tudja kiválasztani a neki tetsző zenét

Ábrázoló tevékenységben

- Érzelmait fejezze ki különböző módokon (szín, forma, nagyság)
- Kedvenc témák választása
- Ügyeljen az esztétikai megjelenítésre
- Ismerje, találja meg a „szépet”
- Mozgástevékenységnél

- Uralkodjon saját mozgásán
- Tartsa be a szabályokat
- Ne akadályozza társait a versenyjátékokban
- Önként vegyen részt a mozgásos játékokban
- Tartson ki igaza mellett

Munkában

- Legyen felelősségérzete
- Legyen kötelességérzete
- Sikerre, kudarcra megfelelően reagáljon
- A motiváció megfelelő hatást váltson ki nála (dicséret, jutalom, feladat)
- Önként vállaljon munkát
- Eredményesen döntsön az eszközök kiválasztásában
- Ne befolyásolja hangulata feladatvégzését
- Növekedjen önbecsülése

Óvodáskor végére a gyermekek **szociálisan** is éretté válnak az iskolára. A szociálisan érett gyermek képes az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival. Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, képes késleltetni szükségletei kielégítését. Kialakulóban van feladattudata, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, s a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg: kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Játékban

- Társaival együttműködik
- A témához, tartalomhoz kapcsolódó szokásokat betartja
- Konfliktusait megoldja
- Az irányító – elfogadó szerep egyensúlyban van
- Figyelembe veszi a felnőtt megjegyzéseit, tanácsait
- Belátja tévedését, korrigálja hibáit
- Segítséget nyújt a rászorulóknak
- kiegyensúlyozott, nyugodt magatartású
- Identifikációs, empátia készsége megfelelően működik

A különböző tevékenységekben

- Szokásokat, szabályokat betartja
- Segítséget nyújt társainak
- Érvényesüljenek szervező, alkalmazkodó képességei, ötletessége, rugalmassága
- Szívesen vállaljon szerepet
- Maga is szervezzen közös tevékenységet
- Egyéni elképzeléseit próbálja érvényesíteni
- Fogadja el az ötleteket
- Fejezze be a megkezdett tevékenységet
- Tolerálja a monoton munkát
- A kritikára megfelelően reagáljon
- Ismerje fel a közös erőfeszítés pozitívumait

- Tudjon dönteni versenyhelyzetben
- Tudjon alkalmazkodni a csoportkövetelményekhez
- Türelmesen hallgasson meg másokat
- Vegye figyelembe társai másságát
- Kérje ki mások véleményét, javaslatait
- Ismerje el társai sikerét
- Tegyen erőfeszítést a végső megoldásra
- Védje a közös munkát, értéket

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolára való felkészítés egy folyamat eredménye, mely az óvodás évek egészét érinti, és a tanulási képességek mellett a gyermeki személyiség fejlesztését is célozza. Az óvoda a gyermekeket folyamatosan készíti fel az iskolára. Ez nem külön nevelési feladat, hanem beágyazódik az óvodai nevelés egységes folyamatába. Az óvodában eltöltött időszak alatt a gyerekek fokozatosan készülnek fel a játékban, munkában, a tanulásban arra, hogy képesek legyenek írást, olvasást tanulni, hogy kifejlődjön bennük a megismerés vágya és érdeklődéssel forduljanak a világ felé.

Az iskolára való alkalmasságot a gyermekeknél három területen vizsgáljuk:

1. A testi fejlettség – ép idegrendszer és érzékszervek, a mozgás összerendezettsége, finommozgások, csontok, izomzat fejlettsége, bizonyos teherbírás – alapfeltételek.
2. Pszichés vonatkozásban – különböző alkalmazkodási képességek szükségesek.

Az iskolai munka nagyobb kitartást, fegyelmet követel. Ekkor már szükséges, hogy a gyermek figyelme ne legyen könnyen elterelhető. A teljesítmény igénye fontos alkotója az alkalmasságnak. Az óvodáskori észlelést fel kell váltani az analitikus elemző felfogásnak. Megjelenik a késleltetett emlékezés. A gondolkodási funkciók közül az elemi összefüggések felismerése a legfontosabb. Már képes részekre bontani, a részeket egészzé illeszteni. Tud következtetni, ítéletet alkotni, előrejelni, tervezni.

3. A szociális érettség főleg azt jelenti, hogy a gyermek önálló, képes beilleszkedni a társai közé, sőt igényli a közösséget. Elfogadja az irányítást, van szabálytudata. A gyermeknek egyfajta érzelmi kiegyensúlyozottságra, tűrőképességre van szüksége.

Tehát az iskolai alkalmasság az egész személyiség fejlettségét feltételezi, így az óvodai felkészítés is tágabb, mint az értelmi nevelés. Iskolaéretlenség esetén arról van szó, hogy a személyiség bizonyos részterületei lassabban fejlődnek.

Óvodánkban nagycsoportosaink fejlettségi szintjét tanév elején tájékozódó jelleggel az óvodapedagógusok felméri, mivel az idejében felismert lemaradást az óvodapedagógus javítani tudja kompenzáló neveléssel. Ez több egyéni törődést, differenciált foglalkoztatást igényel.

Amennyiben a retardáció nagyobb mértékű, akkor a Pedagógiai Intézet által szervezett fejlesztő programokon vesznek részt.

A Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei a tanév elején kiszűrt gyermekeket megvizsgálják és javaslatot tesznek – a fejlettségi szintjüktől függően -, hogy még egy évet töltsenek az óvodában.

5.1. AZ ÓVODAI CSOPORTOK ÉS A GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

A belső ellenőrzés a vezető és az azzal megbízott nevelőtestületi tagok feladata.

Az óvodai csoportok ellenőrzési és értékelési rendszere:

Az óvodai nevelés céljának eléréséhez szükséges a fejlesztő folyamat ellenőrzése az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig.

Ez magába foglalja egyrészt a gyermek és környezetének, fejlődési jellemzőinek, másrészt az óvodapedagógus nevelői hatékonyságának nyomon követését.

Az egyes gyermekek fejlődési ütemét legjobban a **személyiségi lapok** vezetésével tudja az óvodapedagógus nyomon követni. A személyiséglap vezetésével el kell érünk, hogy minden óvodapedagógus tudja, melyik gyermeket miben és mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön.

Évente két alkalommal mérjük a csoport fejlettségi szintjét, és ennek megfelelően jelöljük ki a fejlesztés irányát, módját. 20/2012. (VIII.31.) EMMI r. 63. § (1) (4) bekezdés.

Az intézményvezető a nevelési év folyamán folyamatosan ellenőrzi az egyes csoportokban alkalmazott pedagógiai módszerek hatékonyságát, a felmerülő nevelési helyzetek megoldását.

Az óvoda dokumentumai

Az óvodai nevelés országos alapprogramja tehát a magyarországi óvodák nevelési, tanügyi alapidokumentumai. Megfogalmazza az óvodai intézményekre kötelező általános érvényű célokat, feladatokat, az óvodai nevelés tartalmát, a gyermekek életkorától adódó szükségleteket és azok kielégítéséhez szükséges feltételeket, jellemzi a gyermeki tevékenységi formákat és az óvodapedagógus feladatait.

Az alapprogramban megfogalmazottak minden óvodai intézményre nézve kötelező érvényűek, függetlenül attól, hogy az óvodát ki alapította, ki működteti és milyen szellemben nevelik a gyermekeket. Az óvodai nevelés alapprogramja átemeli az óvodai nevelési programból a meglévő-használható pozitívumokat, és ezekre alapozva fogalmazza meg legfontosabb elveit. Az alapprogram-miközben központi szabályoz-hozzájárul a pedagógiai szabadság széleskörű érvényesítéséhez. Ennek alapján készül a csoportnaplóba az éves terv, figyelembe véve a csoportba járó gyermekek egyéni fejlettségét.

A programunkhoz igazodva tükröződik az óvodapedagógusok személyisége. Az egész csoportra vonatkozólag fél évre készül a gondozási és közösségi élet terve, kiegészítve a szervezési feladatokkal.

A gyermekekről ún. személyiséglapot vezetünk. A személyiség lap tartalmazza a gyermek rövid anamnézisének, készségeinek alakulását, valamint szükség szerint a gyermek állapotára vonatkozó feljegyzéseket. Mivel az óvodapedagógusok kétheti váltással dolgoznak, az éves tervet lebontjuk kéthetes intervallumokra.

A felvételi és mulasztási naplóba rögzítjük a gyermekek adatait, és hiányzásait.

6. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, ÉS EGYÉB RENDEZVÉNYEI

Az ünnepek jelentős események az óvoda életében.

A közös élmény hatása erősíti a gyermeke közösséghez való tartozását, az óvoda hagyományait, és érzelmileg is közelebb kerül a közvetlen és tágabb környezet. Fontos tehát, hogy jól elkülönüljenek az óvodai élet hétköznapijaitól, de szervesen illeszkedjenek az óvodás gyermekek természetes életviteléhez. Az ünnepeket mindig megelőzi az arra való előkészület. Így fokozhatjuk a gyermekek örömteli várakozását, közreműködésükkel készülünk a közelgő ünnepre.

A szervezésnél három tényezőt kell figyelembe venni:

- Az ünnep jellegét.
- A gyermek életkori sajátosságait.
- A környezeti feltételeket, lehetőségeket, hagyományokat.

Az óvodánk hagyományainak megalapozása a környezettel szoros összefüggésben alakul.

A szokások, hagyományok, és az ünnepek akkor érik el fejlesztő hatásukat, ha a gyermekek számára nem jelentenek túlszabályozást.

A szokások, hagyományok, és az ünnepek az óvodánkban:

- szeptember 22.- Takarítási Világnap
- szeptember – Szüret
- szeptember 30. Népmese napja
- október 4. – Állatok Világnapja
- november 11. Márton nap
- december 6. – Mikulás
- Advent

- Karácsony
- február – Farsang
- március 15. – Nemzeti Ünnepe
- március 22. – Víz Világnapja
- Húsvét
- április 22. – Föld Napja
- május 10. – Madarak és Fák Napja
- május – Anyák napja, Évzáró, Búcsúztató, Gyermeknap
- június – Juniális- Sportnap
- június 5. – Környezetvédelmi Világnap

7. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, kiegészíti azt. A kettő összhangjára törekvés, az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele. Az együttműködés egyenrangú nevelőtársi viszonyban, jó partnerkapcsolat kialakításában fontos feladat.

Az együttműködés alapelvei:

- Az óvodapedagógus legyen támasza és segítőtársa a szülőknek gyermeke nevelésében.
- Az óvodapedagógus folyamatosan legyen nyitott, a szülő egyéni és közös kéréseire, javaslataira, s azok teljesítését vegye komolyan, mérlegelje.
- Az óvodapedagógusok és szülők kölcsönösen alkalmazkodjanak egymáshoz.
- Kapcsolatuk legyen folyamatos.
- Az óvodapedagógusok minden egyes családdal külön is működjenek együtt, keresve a kapcsolatépítés hatékony módszerét.

Szülő, gyermek, óvodapedagógus együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei:

- Betekintést engedünk a körzetünkben élő családok számára, a beíratási időszakot megelőzően.
- A leendő szülőknek bemutatjuk óvodánkat, s felhívjuk figyelmüket a nevelési rendszerünk látható jeleire.
- Kiemelten foglalkozunk a gyermekek beszoktatásával, amelynek elvei a fokozatosság, folyamatosság, türelem, szülővel való egyeztetés.

- A szülők informálása: alapelvünk, hogy a szülő a gyermekekről és az óvodában történt tevékenységekről minden információt időben megkapjon.
- Minden esetben figyelembe vesszük az adott csoport igényét.

Az együttműködésnek több formája él – szinte hagyományként – óvodánkban. Az egyik a **szülői értekezlet**. Itt kell megismertetni a szülőket óvodánk nevelési céljaival, feladataival. Elmondja az óvodapedagógus mit vár a gyermekektől, milyen célokat akar elérni a tanév végére, és ehhez milyen otthoni segítséget nyújthatnak a szülők. Arra kell törekedni, hogy az óvodapedagógus elfogadtassa a nevelési célokat és módszereket.

Alkalmanként a gyermekek fejlődési sajátosságairól, nevelési problémákról előadást tervezni is lehet, esetleg meghívott előadókkal (orvos, tanító, logopédus, pszichológus, Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat). A szülőknek érezniük kell, hogy az óvodapedagógus minden elvárása a gyermek érdekében történik a gyerek iránti jóindulat keretét és törődés vezeti. Ettől is függ, hogy a szülő elfogadja-e nevelőpartnernek, bizalmat érez-e iránta. A szülői értekezletek témája az egész csoport életével kapcsolatos.

A **Nyílt-napokon** a szülő bepillantást nyerhet a csoport életébe, megfigyelheti gyermekét játék, munka, tanulás közben.

A **fogadóórák** célja, hogy a gyermekkel kapcsolatos személyes jellegű problémákat megbeszéljük, és együtt keressünk megoldásokat.

A **családlátogatás** szintén az együttműködés hasznos formája. Ilyenkor az óvodapedagógus bepillantást nyer a család életébe, megismerheti, hogy milyen helyet foglal el a gyermek a család életébe. Tájékozódást kap a család nevelési elveiről, szokásairól.

Információs faliújság, egyéb információs csatornák: Az információs faliújságokat, egyéb információs csatornákat (email, internetes zárt csoportok) az adatvédelem előírásainak

megfelelően (szülői hozzájáruló nyilatkozat) működtetjük, az óvoda életével kapcsolatos tájékoztatások céljából.

Óvodánkba járó gyermekek szülei törvényben meghatározott jogok és kötelességek gyakorlása érdekében munkaközösséget hozott létre. (Szülői Közösség Nkt. 73. § (1)) A **Szülői Közösség** munkatervben határozza meg feladatait.

Az óvodai nevelés akkor képes csak céljait elérni, ha a családdal kölcsönös bizalommal és tisztelettel nevel, és segíti a szülőket abban, hogy az óvodában már jól megalapozott fejlesztéseket a szülők is folytathassák.

A **bölcsőde**, mint az óvodába lépés előtti intézményes nevelés szintere, hasznos információkat adhat a gyermekek óvodáskor előtti fejlődéséről. Az átmenetet segíti a két intézmény és a gyerekek gondozásáért, neveléséért felelős felnőttek kapcsolatfelvétele.

Lényegében a nevelés folytonossága kívánja meg, hogy az intézményesített rendszer különböző típusai folyamatos és szoros kapcsolatot tartsanak fent egymással. Ezért nélkülözhetetlen a kapcsolattartás az **iskolával** is.

Eredményesen iskolai tanulmányokra felkészíteni a gyermekeket csak akkor lehetséges, ha a törésmentes átmenetet az óvoda jól előkészíti. Jól bevált hagyományai vannak óvodánk életében a kapcsolat ápolásának. A szülők igényeinek megfelelően az iskola bemutatkozó előadást tart az intézményükben folyó oktató-nevelő munkáról, ezzel megkönnyítve és elősegítve a választás lehetőségét. Az óvodánk iskola-összekötője szervezi a leendő első osztályosok ismerkedő látogatását a Gothard Jenő Általános Iskolába, illetve a volt óvodásaink meglátogatását az óvodapedagógusaink részére. Óvodánk munkaterve alapján végezzük a pedagógiai együttműködést. Közös rendezvényeket szorgalmazunk a társ intézményekkel. Óvodásaink aktív résztvevői az iskolai tanévnyitónak, a volt óvodásaink pedig rendszeres

résztevői óvodai ünnepeinknek, rendezvényeinknek. (Mikulás, Karácsony, évzárók, rajzkiállítás).

Az óvodai élet alatt a pedagógiai szakszolgálat, közművelődési intézmények meghatározó szerepet töltenek be a gyermekeink életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

A Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézményével folyamatos, gyakori és szoros kapcsolatban állunk.

Az egészségügyi intézmények a gyermekeink folyamatos egészségügyi vizsgálatát látják el (orvos, védőnő, fogorvos).

A gyermek és ifjúságvédelem intézményei a gyermekek nevelését speciális szakismereteikkel segítik elő.

A közművelődési intézmények (színház, múzeum, könyvtár, zeneiskola) rendezvényeit a gyermekek – alkalmazkodva életkori sajátosságaikhoz – érdeklődésüket figyelembe véve látogatják csoportosan óvodapedagógus vezetésével vagy egyénileg szüleikkel.

A fenntartó szervekkel való együttműködés az igazgató feladata.

A kapcsolattartás koordináló tevékenység a Polgármesteri Hivatal Egészségügyi és Közszerzési Osztály Köznevelési Irodájával, a Gazdálkodást Segítő Intézménnyel Köznevelési GAMESZ).

Óvodánk annál eredményesebben tesz eleget közoktatás-politikai feladatainak, minél szélesebb a kapcsolatrendszere. Ezáltal válik az intézmény „nyitottá”. Csak így képes folyamatos információ birtokában a környezethez időben és rugalmasan alkalmazkodni.

8. SAJÁTOS FELADATOK, SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

Az óvoda elsősorban a szülők igényeit figyelembe véve egyéb szolgáltatásokat is szervez.

A szolgáltatás megnevezése:

- úszás
- idegen nyelvvel történő ismerkedés (angol)
- bábszínház
- kiállítások látogatása
- korcsolya
- Bozsik ovi-foci - labdajáték
- zeneovi
- gyermektánc

A térítési díj évente változhat.

Szolgáltatásainkkal célunk a gyermekek sokoldalú fejlesztésének elősegítése.

Igénybe vevők köre az életkori és egyéni fejlettségtől függően változó.

Térítésmentes szolgáltatásaink:

- logopédia
- hittan

Ami az alapszolgáltatáson kívül van, azt a szülők igényeinek figyelembevételével szervezzük meg.

A térítéses szolgáltatások összegéről a szülők előzetes tájékoztatást kapnak, melyet aláírásukkal fogadnak el.

A szolgáltatások közül a szülők igényüknek megfelelően szabadon választhatnak.

9. AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

Az óvoda irányítási – szervezeti felépítése, sémája

- a) **Igazgató** az a személy, aki irányítja és koordinálja az intézményben folyó munkát, felel a meghozott döntéseiért. Vezeti az óvoda szakmai életét, szervezeti tevékenységét, gazdálkodását. Felelős azért, hogy a pedagógiai program, az SZMSZ maradéktalanul megvalósuljon, az óvoda eredményesen és hatékonyan működjön. Bármilyen munkamegosztás mellett is fennáll a mindenre kiterjedő egyszemélyi felelőssége, amely megnyilvánul pedagógiai feladatok, általános vezetői feladatok és funkciók a tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés és menedzselési feladatok elvégzésében.
- b) **Intézkedésre jogosult óvodapedagógus** az igazgató közvetlen munkatársa, aki a vezető távollétében teljes felelősséggel végzi a vezetési feladatokat. Ez a felelősség nem terjed ki a gyermekfelvétel, az óvodai elhelyezés megszűnésével, valamint a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonnyal kapcsolatos döntésekre. Munkáját azok a pedagógiai és egyéb feladatok alkotják, melyet közös megbeszélés és egyeztetés után az igazgató írásban meghatároz.
- c) **A munkaközösségek vezetőit** az igazgató bízta meg a nevelőtestület kezdeményezése alapján. A megbízás évenként meghosszabbítható. A munkaközösség vezetői döntenek működési rendjükéről és munkaprogramjukról. Szakmai, módszertani kérdésekben segítséget adnak az intézményben folyó nevelői-oktatói munka tervezéséhez, szervezéséhez, ellenőrzéséhez. A szakmai munkaközösségek munkáját, annak céljait, feladatait a mindenkor belső szakmai igény határozza meg. Döntenek az óvodai nevelést segítő eszközök és tanulmányi segédletek kiválasztásában (20/2012. (VIII.31.) EMMI r. 118. § 1-5 bek.).

Feladatunk:

- Segítség az igazgató szakmai irányítását
  - Bemutatók szervezése
  - Hospitálások
  - Munkaközösségi tagok ön- és továbbképzésének segítése
- d) **A szülők közössége** az intézménybe járó gyerekek szüleiből a Nkt. 73. § (1) szerint meghatározott jogok és kötelességek gyakorlása érdekében munkaközösséget hoztak létre. Döntési jogkörük van a saját működésük rendjéről, munkatervük elfogadásáról, tisztségviselőik megválasztásáról.
- e) **A nevelőtestület döntési jogkörébe tartozik:**
- Az intézmény éves munkatervének elkészítése és elfogadása,
  - Az intézmény munkáját átfogó elemzések értékelések, beszámolók elfogadása,
  - A továbbképzési program és beiskolázási terv elfogadása,
  - A nevelőtestület képviselőjében eljáró pedagógus kiválasztása

Véleményt nyilváníthat és javaslatot tehet:

- Az intézmény működésével kapcsolatos valamennyi kérdésben.

Ki kell kérni a nevelőtestület véleményét az egyes pedagógusok külön megbízásainak elosztása során, a minőségi munkavégzésért járó kereset-kiegészítés elbírálásánál, valamint az igazgatóhelyettes megbízása, illetőleg a megbízás visszavonása előtt.

A nevelőtestület akkor határozatképes, ha a kétharmados többség jelen van.

A nevelőtestület kezdeményezheti a rendkívüli értekezlet összehívását, amennyiben a tagok egyharmada kéri azt, továbbá összehívható amennyiben a szülői közösség kéri.

10. AZ ÓVODÁSOK JOGVÉDELME

Olyan nevelést és oktatást kell kapnia a gyermeknek, amely növeli általános műveltségét és lehetővé teszi, hogy egyenlő eséllyel fejleszthesse képességeit, személyi ítélőképességét, erkölcsi és társadalmi felelősségérzetét, hogy ezáltal a társadalom hasznos tagjává válhasson.

A gyermeknek legyen meg minden lehetősége, hogy játszhasson és szórakozhasson. A tevékenységek feleljenek meg a nevelés által kitűzött céloknak: a társadalom és a hatóságok igyekezzenek előmozdítani ezeknek a jogoknak az élvezetét.

Minden körülmények között elsőek között legyen a gyermek, aki védelmet és segítséget kap.

A gyermeket megilleti a megfelelő élelmezés, elhelyezés, szabadidő és orvosi ellátás.

A GYERMEKVÉDELEM FELADATA

Más szociális ellátáshoz hasonlóan a gyermek és ifjúságvédelem két nagy területre osztható:

- alapellátás
- szakellátás

Az alapellátás feladata a megelőzés, prevenció. Ide tartozik a segítségnyújtás, a családokban élő gyermekek gondozásához, neveléséhez nyújtott támogatás és intézményi ellátás.

A megelőzést segítik az orvosok, védőnők, óvodai és iskolai gyermekvédelmi felelősök, az ilyen kérdésekkel foglalkozó családsegítő központok.

A szakellátás kiegészíti az alapellátást, amennyiben annak nem sikerül biztosítani a gyermek védelmét.

A gyermekvédelmi feladatokban az óvoda közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében.

Az óvodai tanév megkezdésekor a gyermekekkel ismertetni kell a foglalkozásokkal együtt- járó veszélyforrásokat, a tilos és elvárható magatartásformákat a testi épségük megóvása érdekében.

A gyermekek és a szülők jogai kötelességei

A gyermekek jogai

A személyi szabadsághoz, a személyi biztonsághoz való jog

Minden gyermeknek joga van a félelemtől és zaklatástól mentes élethez. A gyermekek biztonságos életviszonyainak megteremtéséhez az óvoda is hozzájárul. Az óvodai tanév megkezdésekor, de a tanév során folyamatosan ismertetjük a gyermekekkel a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokat, a tilos és elvárható magatartásformákat a testi épségük megóvása érdekében.

A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának joga

A gyermek joga, hogy személyes kapcsolatot és közvetlen érintkezést tarthasson fenn mindkét szülőjével, kivéve, ha ez a gyermek mindenek felett álló érdekeivel ellenkezik. Az óvoda ezt támogatja, ha az erre jogszabályban felhatalmazott szervek elősegítik.

A magánélet, magántitok sérthetlenségének joga

Adatok kiadása csak a törvényes képviselő hozzájárulásával történhet. A gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak. Nem fordulhat elő, hogy egyes gyermekektől nyilvánosan, vagy illetéktelen személynek felvilágosítást nyújtsanak az óvodai dolgozók.

A lelkiismereti és vallásszabadság

A szülőket az óvoda tapintatosan tájékoztatja a gyermekük fejlettségéről, érettségéről, mely feltétele ennek a jognak a gyakorlásának. Tiszteletben tartjuk a gyermekek szüleinek és

törvényes képviselőinek azt a jogát, hogy gyermekeik vallásos és erkölcsi nevelését saját meggyőződésüknek megfelelően biztosítsák. Helyet adunk a hitoktatásnak. Abban az esetben, ha ez a jog gyakorlása a közbiztonság, közrend, közegészség, erkölcs ellen vallásos köntösben megjelenő szélsőséges megnyilvánuláshoz vezet, a gyermekek személyiségfejlődése érdekében fellépünk.

A gondolat és a véleménynyilvánítás szabadságának joga

A tájékoztatás, információk a mindennapi óvodai életéről szolgálják-e a jog gyakorlatát. A ránk bízott gyermekek véleményét az őket érintő kérdésekben koruknak és érettségi fokuknak megfelelően tekintetbe, figyelembe vesszük.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogai

Igény szerint helyet adunk e jog gyakorlásának.

A tandíjmentes állami közoktatáshoz, a szabad iskolaválasztáshoz való jog

Lehetőséget kell adni, hogy az alapfokú oktatás mindenki számára kötelező és ingyenes legyen. A szülő joga a szabad óvodaválasztás, amihez a lehetőséget biztosítjuk, valamint a kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevételéhez segítséget nyújtunk.

Szociális biztonsághoz és az emberhez méltó életkörülményekhez való jog

A gyermeknek joga a tisztességes megélhetéshez szükséges ellátás. Óvodánk szükség szerint támogatja azokat a családokat, akik időlegesen vagy tartósan kerültek nehéz anyagi helyzetbe. Félévenkénti felméréssel, illetve folyamatosan lehetőség nyílik a rászorulóknak étkezési térítés hozzájárulással való segítésére.

A biztonságos, egészséget nem veszélyeztető környezet kialakítása és védelme

Ez a jog a természetes és az ember alkotta környezeti értékek megóvását is jelenti. Óvodánkba járó gyermekeink számára életkori sajátosságait figyelembe véve év elején baleseti oktatást tartunk, melyet az év folyamán a napi tevékenységek végzése közben szintén tartunk.

Óvodánkban kiemelt feladat a külső világ tevékeny megismerése, ezen belül a környezetvédelem. Bármikor adódik lehetőség, igyekszünk a gyermekeink figyelmét felhívni a természeti környezet iránti tiszteletet.

A szülőknek a gyermeknevelés módja megválasztására irányuló joga

Az óvodai élet egyik alapja a szülő – óvoda jó kapcsolata a gyermekek érdekében. Az elkezdett családi nevelés kiegészítője legyen az óvoda.

A tanítás, a tanulás szabadsága

Korszerű ismeretek elsajátításához nyújtunk lehetőséget, azok közvetítését tartjuk fő feladatunknak. Segítjük a gyermekek személyiségének kibontakozását. (tehetséggondozás) szellemi és fizikai területen.

A nevelőtestület feladatai

- A körzetben élő veszélyeztetett gyermekek felkutatása, óvodába járásuk szorgalmazása, intézkedések megtétele.
- Óvodába kerüléskor a beszoktatás megszervezése, segítése.
- Családlátogatások, fogadóórák, szülői értekezlete, nyílt-napok, nyílt rendezvények során a családok minél jobb megismerése.
- Ahol szükséges külső szakemberek segítségének megszervezése.
- Az esélyegyenlőtlenségek kiküszöböléséhez egyénre szóló felzárkóztatás (logopédia, egyéni bánásmód stb.).
- Bármely területen az átlagtól magasabb fokon álló gyermekek esetében tehetséggondozás. A kibontakozás elősegítése: város rendezvényeken való részvétellel – versenyek, szereplések.

- Az orvosi, védőnői, fogorvosi vizsgálat előkészítése, támogatása, a kiszűrt gyermekek további orvosi ellátásában való segítség.
- Az igazolatlanul távollévő gyermekeknél a hiányzás okának feltárása, s ha szükséges járjanak el az ok megszüntetésében.
- Segítsék elő a családoknál ideiglenesen vagy tartósan jelentkező anyagi nehézségek megszüntetését, illetve azok feltárását. Tájékoztassák a szülőt a támogatások lehetőségéről.
- A család bizalmának megnyerésével, a problémák feltárásával, az okok megszüntetési módjának ismertetésével (anyagi támogatás, szociális szervezetek bevonása) adjanak segítséget ahhoz, hogy a gyermekek családban nevelődhessenek.

11. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK

11.1. A SZOCIÁLISAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK

FELZÁRKÓZTATÁSA

Figyelembe vesszük, a Kt. 121.§ (1) bekezdés 14. pontja szerint, hogy hátrányos helyzetű az a gyermek, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akit tartós nevelésbe vettek.

Akkor mondjuk egy gyermekre, hogy hátrányos helyzetű, ha környezeti – főként családi – hatások gátolják abban, hogy képességeinek megfelelően fejlődjön. Hátrányos helyzetűvé teszi a gyermeket az utcai környezetben a kifogásolható magatartású, erkölcsű gyermekcsoportok, felnőttek, a gyermek és felnőttek helytelen kapcsolata, viszonya.

Az óvoda a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára az oktatási és kulturális miniszter által kiadott személyiségfejlesztő tehetséggondozó, felzárkóztató program szerint óvodai fejlesztő programot szervez.

Óvodapedagógus feladatai:

Az óvodának jelentős szerepe lehet a hátrányok felmérésében, hisz az óvodába lépve még viszonylag kicsi a lemaradás, remélhetőleg kevés kudarc érte a gyermeket. A hátrányos

12. PROGRAMBEVÁLÁS

Ellenőrzés, értékelés

Az egész tanév folyamán figyelemmel kísérjük gyakorlati munkánk eredményét, melyet a nevelőtestület közösen kiértékel.

Különös figyelmet fordítunk:

- A tevékenységi formákra,
- Eszközök felhasználására,
- Módszertani alapelvekre,
- Témakörök komplexitására,
- A választott módszerek hatása a nevelésben és oktatásban,
- Érvényesül-e a két kiemelt nevelési terület hatása a fejlesztésben (mozgás, a külső világ tevékeny megismerése),
- Folyamatában vizsgáljuk a gyermekek fejlődését, hogy alkalmassá válik-e az iskolába lépésre,
- A gyermekek szociális érettségét figyeljük meg különböző tevékenységek közben,
- A felmérések tükrében vizsgáljuk fejlesztő programunk hatékonyságát,
- Az eredmények elemzése során szükség esetén támaszkodunk a külső segítőkre (Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Logopédia, Gyermekjóléti Szolgálat).

A tapasztalatokat összegezve kerül sor az általános és kötelező felülvizsgálatra, amely alapján elvégezzük a szükséges módosításokat.

13. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉS

Pedagógiai program érvényességi ideje:

A Pedagógiai programot az igazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el, és a Fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A Pedagógiai program a jóváhagyást követően lép hatályba, visszavonásig érvényes.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- A fenntartó kezdeményezésére,
- Feladatváltozás esetén
- Nevelőtestület kezdeményezésére (kétharmados többsége),
- Jogszabályváltozás

A programmódosítás előterjesztésének formái:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőjének,
- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek,
- Szóban véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

A Pedagógiai program személyi hatálya kiterjed:

- az óvodával jogviszonyban álló pedagógusra, alkalmazottakra,
- az óvodával jogviszonyban álló gyermekekre az intézménnyel jogviszonyban nem álló, de az intézményben munkát végző pedagógusra.

A Pedagógiai program területi hatálya kiterjed:

- az óvodán belüli tevékenységekre,
- az óvoda által szervezett külső programokra.

A program nyilvánosságának biztosítása, a tájékoztatás adásának és tájékoztatás

kérésének szabályozása:

- az első szülői értekezleten való tájékoztatásnyújtás (igazgató, óvodapedagógusok),
- szülő kérésére előre egyeztetett időpont alapján, szóban (igazgató),
- a csoport szülői értekezletek alkalmával (csoportban dolgozó pedagógusok),
- egy példánya a többi intézményi szabályzattal együtt átolvasásra elkérhető.
- elérhetőség az interneten: www.szombathely.hu/ovodak

helyzetű gyermekek nevelése sajátos módszert kíván az óvodapedagógusoktól. A hátrányos helyzet kialakulásának háttere mögött leggyakrabban érzelmi kielégítetlenséggel találkozunk. Ilyen esetben ún. helyettesítő nevelést alkalmazunk. A pótló nevelés lényege, hogy a fejlődésben elmaradt személyiségjegyeket csiszoljuk, pl. beszéd, mozgásfejlesztés. A korrigáló neveléssel olyan területen juttatjuk a gyermeket kompenzáló élményhez, ahol sérelem érte.

Az alacsony jövedelemből származó hátrány ellensúlyozása érdekében a már ismeretes segítségnyújtást adjuk: étkezési támogatást.

Nagyobb feladatunk az érzelmi-, értelmi-, esztétikai-, és erkölcsi hátrányokból adódó lemaradás kompenzálása.

Elsődleges feladatunk a környezet pozitív és negatív hatásaira felhívni a gyermekek figyelmét, közös beszélgetések alkalmával megbeszélni az őket ért hatásokat. Ez történhet alkalomszerűen és történhet a külső világ tevékeny megismerése keretén belül. Igyekszünk intézményünkben olyan tárgyi és személyi feltételeket biztosítani, amelyek alkalmasak a hátrányos helyzetben lévő gyermekek esélyegyenlőtlenségeinek csökkentésére.

A családok kulturális helyzetének segítése is feladatunk. A problémás családoknak – akiknél gondot okoz a szabadidő hasznos eltöltése – több lehetőséget adunk az óvodai életbe való bepillantásra pl. nyílt napok, játszóház, ünnepségek közös szervezése. Óvodásainkat, valamint szüleiket tájékoztatjuk a város kulturális programjairól, és lehetőség szerint részt veszünk rajtuk.

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségét plusz programok szervezésével biztosítjuk.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- a gyermekvédelmi munka már az óvodába lépés előtt megkezdődik, leendő óvodásainkról információkat gyűjtünk, felmérjük szociális hátterüket

- a helyi programban kitűzött feladatokat folyamatosan, minden pedagógus végzi, a gyermekvédelmi felelős irányításával
- a nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre
- a feladattervet, konkrét tevékenységeket megjelöli a felelősökkel együtt
- egyéni beszélgetést, tanácsadást tart az óvónők számára
- a nevelési év elején írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységekről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladat ellátó intézményeket kereshetnek fel
- munkájáról beszámol a nevelőtestületi értekezleten
- összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között
- nyilvántartja a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket
- ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerültek, felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel.

Az igazgató gyermekvédelmi feladatai:

- a kötelező felvételt biztosító óvoda – Nkt. 8.§ ha a gyermek betöltötte a harmadik életévét – nem tagadhatja meg a gyermek felvételét, aki a gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény 41§-a alapján jogosult a gyermek napközbeni ellátásának az igénybevételére, illetve akinek a felvételét a gyámhatóság kezdeményezte
- feladatává teszi a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek érvényesítését és az érvényesülés ellenőrzését
- felel a gyermek és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért

11.2. BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL KÜZDŐ GYERMEKEK (BTMN)

Az a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartás zavarral küzdő gyermek, akit szakértői vélemény alapján képességbeli, illetve részképességbeli hátrányossággal diagnosztizálnak.

Megnyilvánulási formák lehetnek:

- Tanuláshoz szükséges képességek, részképességek fejlődési megkésései, hiányosságai,
- Problémák tanulási helyzetben,
- Tanulási motiváció hiány, csökkenése
- Magatartásproblémák,
- Zavarok az egyéni és közösségi viselkedésben
- Kommunikációs és kapcsolati, szocializációs nehézségek
- Pszichoszomatikus tünetek.

Célunk, hogy a gyermekek alkalmassá váljanak a társas együttlétre és a közösségi szabályok betartására, valamint a tanulási nehézséggel küzdő gyermekek a szakemberek és a pedagógusok segítségével, saját képességéhez mérten fejlődjenek, és alkalmassá váljanak az iskolai élet megkezdésére.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Tanulási nehézségek felismerése, szűrése, szakemberek, segítségének bevonásával a fejlesztési elkészítése,
- A gyermekek önmagához viszonyított fejlesztése,
- A gyermekek pozitív értékelésével, motivációs lehetőségek, feltérképezésével a tanuláshoz való pozitív viszony kialakítása
- Befogadó, elfogadó, előítéllettől mentes magatartás biztosítása,
- Egyéni szükségleteknek megfelelő fejlesztés,

- Közösségi nevelés pozitív irányú erejének megtapasztalása,
- A fejlődést segítő játékok alkalmazásával a gyermek kapcsolatteremtő képességeinek, illetve önismeretének fejlesztése,
- Egyéni, differenciált megsegítéssel hátránykompenzálás, felzárkóztatás végzése,
- Pozitív megerősítés, személyre szabott, cselekvéshez kötött értékelés.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek sikeresen alkalmazkodjanak a közösséghez, a szokás-szabályrendszerhez,
- Saját képességeikhez mértén fejlődjenek, és kommunikációjukban, szociális viselkedésükben is váljanak alkalmassá az iskolai élet megkezdésére,
- Személyiségük harmonikusan fejlődjön, hogy teljes értékű tagjai lehessenek a közösségeknek,
- Váljanak képessé a társas kapcsolataik helyes kezelésére,
- A gyermekek legyenek motiváltak, pozitív legyen a viszonyuk a tanuláshoz, és legyenek nyitottak az új ismeretek befogadására.

11.3. SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSE

Az alapító okiratban a fenntartó által megfogalmazottak alapján integráljuk a szakértői bizottság által készített szakértői vélemény alapján a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését a Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat közreműködésével.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése a 32/2012. (X.8.) EMMI rendelettel kiadott „Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve” alapján folyik.

Ezek lehetnek:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fejlődés zavaraival küzdő, autista
- pszichés fejlődés zavaraival küzdő, a nevelési folyamatokban tartósan akadályozott

Az integráció a Vas Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat közreműködésével valósulhat meg. Minden esetben tiszteletben tartjuk a gyermekeknek azt a jogát, hogy képességeiknek, érdeklődésüknek, és adottságaiknak megfelelő fejlesztésben, nevelésben részesüljenek.

Általános elvek:

- Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyerekeknél is általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.
- A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodókészség, az akaraterő az önnálóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés.
- A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és a segédszerek megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek csak mindig annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.
- A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

- A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást tesz szükségessé.
- A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógus, orvos, pszichológus javaslataira kell építeni.
- Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermekkel foglalkozó szakemberek és a család együttműködésére van szükség.

A sikeres integráció feltételei óvodánkban:

- a befogadó óvodapedagógusok kompetens, rugalmas, nyitott személyisége
- sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása, alkalmazása
- egyéni szükséglethez igazodó speciális segédeszközök következetes használata
- a kompenzációs lehetőségek felismerése, a nem vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztése
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása, differenciált fejlesztés
- a gyermekek fejlődésének folyamatos nyomon követése
- együttműködés különböző szakemberekkel, a családdal.

11.4. TEHETSÉG ÉS KÉPESSÉGKIBONTAKOZTATÁS FELADATAI

A nevelés különleges esetei közé sorolják a szakirodalomban a tehetséges, valamilyen területen kiemelkedő képességű gyermekeket. A képességek fejlettsége az óvodáskorban tevékenységekben jelentkezik, és fejlesztése is tevékenységekben tervezhető meg

leghatékonyabban. A pedagógiai folyamatokban a fejlesztő feladatokat a fokozatok figyelembevételével tervezzük, majd a gyermek tényleges fejlődési üteméhez igazítjuk.

A megismerő képesség fejlesztése természetes közegben szerzett tapasztalatokra épül. Pontosan tudnunk kell, hogy milyen előzetes tapasztalattal, ismerettel, magatartási jellemzőkkel rendelkezik a gyermek, mely területeken kimagasló a fejlettsége, azaz milyen a képessége. Fontosnak tartjuk különösen ezeknek a gyerekeknek az esetében, hogy egyéni ütemben haladjanak, önállóan tevékenykedjenek. Ezeknek a gyerekeknek a tevékenysége gyakran magas fokú kreativitásban jelentkezik.

Az óvodapedagógus feladata, hogy figyelje és támogassa a gyermekekben bontakozó alkotóképességet, és a kiemelkedőket differenciáltan foglalkoztassa. A nap folyamán érdeklődésüknek megfelelően nehezebb vagy olyan játékos feladatokat biztosítunk számukra, melyek képességüket leghatékonyabban fejleszti. Városi szinten szervezett programokon (rajzkiállítások, sportrendezvények, ének verseny, vers – mesemondóverseny stb.) ezekkel a gyerekekkel képviseltetjük intézményünket. Óvodánk rendezvényein is lehetőséget biztosítunk arra, hogy szűkebb környezetükben is bemutathassák átlagtól eltérő képességeiket (ovigaléria, óvodai ünnepi műsorokon való szereplés stb.). Ez egyben pozitív visszajelzés is a gyermeknek, mely ösztönzőleg hat személyiségének fejlődésére, s biztatást ad tevékenysége folytatására. Ezeknek a gyermekeknek a bemutatkozása olyan hatást gyakorol a közösségre, mely újabb tehetséges gyermekek felfedezéséhez vezethet.

A képességek az egyes tevékenységekkel kapcsolatban a legkülönbözőbb fokozatokban jelenhetnek meg. Az óvodapedagógus feladata, hogy már óvodáskorban elkezdje a differenciált támogatást, nehogy a késedelmeskedés a kibontakozó hajlamok és tehetségek fejlesztését akadályozza. Kapcsolatot tartunk az általános iskolák speciális osztályaival, és a szülőkkel egyetértésben oda irányítjuk a valamely területen kiemelkedő képességű gyermekeket.